

Pornografiegebruik en seksuele genderstereotypering bij adolescenten

De rol van geslacht, opleidingsniveau
en peers

Sarah Devos

0471610

Masterproef aangeboden tot
het behalen van de graad

MASTER IN DE COMMUNICATIEWETENSCHAPPEN

Promotor: Prof. Dr. L. Vandenbosch

Verslaggever: Jolien Trekels

Assessor: Laurens Vangeel

Academiejaar 2017-2018

Word count: 14 333

Pornografiegebruik en seksuele genderstereotypering bij adolescenten

De rol van geslacht, opleidingsniveau
en peers

Sarah Devos

0471610

Masterproef aangeboden tot
het behalen van de graad

MASTER IN DE COMMUNICATIEWETENSCHAPPEN

Promotor: Prof. Dr. Laura Vandenbosch

Verslaggever: Jolien Trekels

Assessor: Laurens Vangeel

Academiejaar 2017-2018

Word count: 14 333

Inhoudstabel

Lijst van tabellen en figuren	1
Voorwoord	2
Inleiding	3
1. Literatuurstudie	4
1.1. Adolescentie	4
1.1.1. Het belang van de peergroep.....	4
1.1.2. De seksuele ontwikkeling van adolescenten	6
1.1.3. Bronnen van seksuele socialisatie	7
1.2. Sexual script theory	9
1.2.1. Scripts op drie niveaus	10
1.2.2. Leren uit seksuele scripts	11
1.3. Pornografie	13
1.3.1. Pornografie in de adolescentie	13
1.3.2. Seksuele scripts in pornografie	15
1.3.3. Gevolgen van seksuele genderstereotypering en objectivering	19
1.4. De rol van de eigen identiteit en omgevingsfactoren	21
1.4.1. Geslacht	21
1.4.2. Opleidingsniveau	22
1.4.3. De peergroep	23
1.5. Toepassing in het eigen onderzoek	24
2. Methode	27
2.1. Dataverzameling.....	27

2.2.	Steekproefbeschrijving	28
2.3.	Meetinstrumenten	28
2.3.1.	Afhankelijke variabelen	28
2.3.2.	Onafhankelijke variabelen	30
2.3.3.	Moderatorvariabelen	31
2.3.4.	Controlevariabelen.....	32
3.	Resultaten.....	33
3.1.	Datacleaning.....	33
3.2.	Beschrijvende statistieken	34
3.3.	Testen van de hypothesen	35
4.	Discussie	46
4.1.	Seksuele genderstereotiepe attitudes.....	46
4.2.	Objectivering van vrouwen.....	48
4.3.	De rol van peers.....	50
4.4.	Beperkingen van het onderzoek.....	51
4.5.	Mogelijke suggesties voor vervolgonderzoek.....	53
5.	Conclusie.....	54
6.	Referenties.....	56
7.	Bijlagen	71

Lijst van tabellen en figuren

Tabellen

Tabel 1.	Factorladingen seksuele genderstereotypering 71
Tabel 2.	Factorladingen objectivering 72
Tabel 3.	Factorladingen pornografiegebruik 72
Tabel 4.	Factorladingen seksuele genderstereotypes peers 73
Tabel 5.	Factorladingen sensation seeking 74
Tabel 6.	Regressieanalyse hypothese 1a 75
Tabel 7.	Regressieanalyse hypothese 1b 76
Tabel 8.	Regressieanalyse hypothese 1c 77
Tabel 9.	Regressieanalyse hypothese 2a 78
Tabel 10.	Regressieanalyse hypothese 2b 78
Tabel 11.	Regressieanalyse hypothese 2c 79
Tabel 12.	Regressieanalyse hypothese 3a 80
Tabel 13.	Regressieanalyse hypothese 3b 81

Figuren

Figuur 1.	Moderatie geslacht genderstereotypes 37
Figuur 2.	Moderatie BSO genderstereotypes 39
Figuur 3.	Moderatie TSO genderstereotypes 39
Figuur 4.	Moderatie geslacht objectivering 41
Figuur 5.	Moderatie BSO objectivering 43
Figuur 6.	Moderatie TSO objectivering 43
Figuur 7.	Moderatie peers genderstereotypes 45

Voorwoord

Deze masterproef vormt het sluitstuk van mijn opleiding tot communicatiewetenschapper aan de KU Leuven. Een jaar lang heb ik mezelf verdiept in een onderwerp dat vanaf het eerste moment mijn interesse trok, namelijk pornografiegebruik bij adolescenten. Het schrijven van deze masterproef bleek echter niet altijd een gemakkelijk opdracht. Af en toe dook er eens een stressmoment op, maar gelukkig kon ik op zulke momenten rekenen op de steun van de mensen om me heen. Daarom zou ik graag enkele personen bedanken die ervoor hebben gezorgd dat ik deze opdracht tot een goed einde heb kunnen brengen.

Eerst en vooral wil ik graag mijn promotor, professor Laura Vandenbosch, bedanken om mij de kans te geven rond dit onderwerp te werken. Ook wil ik haar bedanken voor de tijd die ze vrijmaakte om te antwoorden op mijn vragen en haar feedback, die de kwaliteit van deze masterproef heeft verbeterd. Daarnaast wil ik ook graag Laurens Vangeel bedanken om mij begeleiding te bieden tijdens de afwezigheid van professor Vandenbosch.

Vervolgens wil ik enkele goede vrienden bedanken die altijd aan mijn zijde hebben gestaan doorheen dit proces. Dankzij hun motiverende woorden, vond ik telkens opnieuw de moed om niet op te geven wanneer ik het even niet meer zag zitten. Ik kon altijd bij hen terecht voor goede raad en zij stonden maar al te graag klaar om mijn werk na te lezen.

Ten slotte wil ik mijn ouders van harte bedanken voor de kans die ze mij hebben gegeven om verder te studeren en me doorheen de hele opleiding te blijven steunen.

Inleiding

Ongeveer 42% van de internetgebruikers bekijkt wel eens pornografische beelden en 25% van de zoektermen op het internet zijn gerelateerd aan pornografie (Ropelato, 2009). Deze cijfers tonen aan dat pornografie een belangrijke positie inneemt op het wereldwijde web. Adolescenten, die volop hun seksuele identiteit aan het ontwikkelen zijn, gebruiken deze beelden daarom af en toe als referentiepunt voor de eigen seksuele interacties (Löfgren-Martenson & Mansson, 2010; Sun, Bridges, Johnson, & Ezzell, 2016).

Dat pornografisch materiaal gebruikt wordt om informatie vandaan te halen, kan echter rekenen op veel kritiek. Er wordt gevreesd dat dankzij deze beelden de seksuele genderstereotiepe geslachtsrollen in stand blijven (Arnett, 2013). Studies die het verband tussen pornografie en seksuele attitudes al aantoonde (Braun-Courville & Rojas, 2009; Lo & Wei, 2005; Peter & Valkenburg, 2008), doen de vrees toenemen dat jongeren niet over het vermogen beschikken om deze beelden in perspectief te plaatsen en daardoor mogelijk genderstereotiepe denkbeelden overnemen.

Slechts enkele studies bestudeerden echter dit onderwerp, waardoor de bevindingen inconsistent en moeilijk te interpreteren zijn (Peter & Valkenburg, 2016). Deze masterproef probeert daarom een antwoord te formuleren op de kritiek die heerst omtrent pornografiegebruik bij adolescenten. Meer bepaald gaat het na of er een verband bestaat tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes. Omdat niet iedereen mediabeelden op dezelfde manier consumeert en interpreteert (Steele & Brown, 1995), wordt vervolgens onderzocht of er verschillen te vinden zijn tussen het geslacht van de adolescent, het opleidingsniveau en de mate waarin *peers* genderstereotiepe attitudes vertonen. Deze studie werd uitgevoerd aan de hand van een survey bij Vlaamse adolescenten uit de tweede en derde graad van het middelbaar onderwijs.

1. Literatuurstudie

1.1. Adolescentie

De term adolescentie wijst op de overgang tussen de kindertijd en de jongvolwassenheid, waarbij de leeftijd van de jongeren tussen de 10 en 18 jaar ligt (Arnett, 2000). Deze periode gaat gepaard met een aantal fundamentele veranderingen, die opgedeeld kunnen worden in drie verschillende fases (Arnett, 2013). Deze fases zijn de vroege adolescentie, de midden adolescentie en de late adolescentie, waarvan de leeftijden respectievelijk 10 tot 14 jaar, 14 tot 16 jaar en 16 jaar en ouder zijn (Brown, Steele, & Walsh-Childers, 2002).

De voornaamste focus bij de vroege adolescentie is de verandering van het lichaam. Jongeren zijn in deze fase erg onzeker, omdat zij zich continu afvragen hoe anderen hen waarnemen. Daarnaast betekent dit stadium het begin van een diepere focus op de peergroep. De midden adolescentie kenmerkt zich door een grotere onafhankelijkheid van de familie en een toenemende aandacht voor de *peers*. In deze periode wordt ook voor het eerst kennisgemaakt en geëxperimenteerd met seksualiteit en relaties. Ten slotte verwerven jongeren in de late adolescentie meer zekerheid over hun genderrollen, lichaam en seksualiteit. Dit is de laatste stap in de overgang naar jongvolwassenheid.

De overgang tussen deze fasen verloopt echter niet bij iedereen op dezelfde manier en op hetzelfde tempo. Jongens doen er bijvoorbeeld soms langer over dan meisjes om door te groeien naar een volgende fase (Brown et al., 2002). Kortom kunnen in de adolescentie twee grote veranderingen onderscheiden worden, namelijk het toenemende belang van *peers* en de ontdekking van de seksualiteit.

1.1.1. Het belang van de peergroep

Tijdens de adolescentie streven jongeren naar een zekere mate van zelfstandigheid (Rubin, Bukowski, & Laursen, 2009). Dit gebeurt

door los te komen van de invloeden van ouders en familie, en zich meer te richten tot leeftijdsgenoten (Buchanan, Eccles, & Becker, 1992). De tijd die gespendeerd wordt met familie neemt daarom af, terwijl de tijd die gespendeerd wordt met *peers* enorm toeneemt (Collins & Laursen, 2006). De peergroep is het netwerk van adolescenten dat bestaat uit leeftijdsgenoten die gelijke denkbeelden delen met elkaar (Arnett, 2013). Ze bestaan uit klasgenoten, kennissen van een hobby, vrienden van de jeugdbeweging, enzovoort. Er bestaat echter nog wel een verschil tussen *peers* en vrienden. Met *peers* delen adolescenten meestal gewoon dezelfde denkbeelden, terwijl ze met vrienden een hechte band aangaan. Hoewel vrienden dus wel *peers* zijn, zijn *peers* niet altijd vrienden. Omdat adolescenten steeds minder tijd spenderen met hun ouders en familie, daalt de invloed die zij uitoefenen met de tijd (Arnett, 2013). Ze blijven echter nog steeds een belangrijke rol vervullen. Zo gaan adolescenten nog wel om raad bij de ouders wat betreft zaken die te maken hebben met school en studeren, terwijl ze voor zaken die gaan over seksualiteit en relaties vaker advies vragen aan leeftijdsgenoten (Hurrelmann, 1996). Vrienden vervullen dus een belangrijke functie in het leven van adolescenten (Arnett, 2013). Deze is mogelijk zelfs belangrijker dan die van de ouders (Harris, 1998).

Peers zijn voor adolescenten niet enkel een bron voor goede raad, zij hebben ook een belangrijke invloed op de denkbeelden en het gedrag dat gesteld wordt (Arnett, 2013). Wanneer een bepaald gedrag waargenomen wordt bij *peers*, gaat dit gedrag gezien worden als een soort sociale norm. Dit wordt de peer norm genoemd (Kincaid, 2004). Deze observaties geven een indicatie van welk gedrag binnen een groep aanvaard wordt en welk niet. Wanneer adolescenten dus zien dat hun *peers* een bepaald gedrag stellen, zullen zij in gelijkaardige situaties een soortgelijk gedrag vertonen (Brechwald & Prinstein, 2011). Het gedrag dat adolescenten vertonen en het gedrag van vrienden, is dus in zekere mate met elkaar verbonden (Brechwald & Prinstein, 2011; Gaughan, 2006). Dat jongeren gedragingen van hun vrienden en *peers* overnemen, heeft volgens Cohen (1977) te maken

met het feit dat adolescenten geneigd zijn personen te zoeken die op zichzelf lijken en ook dezelfde denkbeelden hanteren. Dit zorgt ervoor dat zij van elkaar leren en deze denkbeelden onderling delen en versterken.

1.1.2. De seksuele ontwikkeling van adolescenten

De midden adolescentie kenmerkt zich door de ontdekking van seksualiteit en de eigen seksuele behoeften (Arnett, 2013; Brown et al., 2002). Het lichaam en de hormonen beginnen in deze fase drastisch te veranderen, waardoor de zin en nieuwsgierigheid naar seks groter wordt (Moore & Rosenthal, 2006). De echte geslachtsgemeenschap doet zich in de meeste gevallen pas voor in de late adolescentie, maar heel wat adolescenten beginnen al vroeger te experimenteren met de verschillende mogelijkheden die het lichaam te bieden heeft (Arnett, 2013; Brown et al., 2002). De eerste kus, de eerste seksuele aanrakingen en het ontdekken van de eigen seksuele oriëntatie zijn enkele voorbeelden van ervaringen die zich voordoen in deze periode (Brown et al., 2002; Diamond & Savin-Williams, 2009). Het verkennen van het eigen lichaam begint bij jongens meestal met masturbatie (Carver, Joyner, & Udry, 2003). Meisjes verkennen hun lichaam ook op deze manier, maar bij hen ligt de frequentie een stuk lager (Herbenick et al., 2010).

Door het continu experimenteren met de verschillende mogelijkheden, leren adolescenten wat ze leuk vinden en wat voor hen goed aanvoelt. Het is in deze periode echter niet enkel belangrijk om te ontdekken hoe zij zich willen gedragen op seksueel vlak, maar ook wat de maatschappelijke waarden, normen, gedachten en gevoelens hieromtrent zijn (Arnett, 2013). Een goed begrip van deze waarden en normen zijn cruciaal in de ontwikkeling van de seksuele identiteit (Ward, 2003). Centraal in deze ontwikkeling staat het leren over hoe mannen en vrouwen zich horen te gedragen ten opzichte van elkaar. In de maatschappij wordt er aan elk geslacht een set van rollen toegewezen, die een indicatie geven over hoe zij zich op seksueel gebied dienen te gedragen (Bem, 1981). Om een goed begrip te krijgen

van deze waarden en normen, doen adolescenten beroep op verschillende informatiebronnen die hen de juiste kennis kunnen verschaffen (Arnett, 2013). Deze informatiebronnen worden gezien als een soort van opvoeders die de adolescenten socialiseren naar de verwachte normen. Seksuele socialisatie staat voor het verinnerlijken van waarden, normen en gedragsrichtlijnen omtrent seksualiteit en romantiek (Ward, 2003).

1.1.3. Bronnen van seksuele socialisatie

Ouders, *peers*, de school en de media worden gezien als de belangrijkste informatiebronnen op het gebied van seks (Ballard & Morris, 1998; Sutton, Brown, Wilson, & Klein, 2002). Zij vervullen echter niet allemaal dezelfde rol in het socialisatieproces en verschaffen niet allemaal dezelfde informatie. De school en de ouders zijn er meer op gericht praktische informatie te verspreiden, door aan te geven welke veranderingen het lichaam doormaakt en advies te geven over onder andere anticonceptie (Moore & Rosenthal, 2006; Sutton et al., 2002). *Peers* daarentegen worden gezien als de geschikte bron om seksuele attitudes, normen en gedragingen van te leren (Bleakley, Hennessy, Fishbein, & Jordan, 2009; Moore & Rosenthal, 2006; Steele, 1999). Vragen en bezorgdheden worden door jongeren liever gedeeld met leeftijdsgenoten, omdat zij dezelfde ontwikkeling ondergaan en dus een goede referentiebron zijn (Chia, 2006). Door middel van conversatie, leren adolescenten aan elkaar welke seksuele gedragingen gepast zijn en welke zeker niet. Op basis van de uitwisseling van ervaringen en ideeën krijgen ze een indicatie van welke normen er heersen bij hun *peers* en passen zij hun gedrag en attitudes hieraan aan (Chia, 2006; Potard, Courtois, & Rush, 2008; Sutton et al., 2002).

Een andere informatiebron in de seksuele ontwikkeling, is de media (Arnett, 2013). Beelden die getoond worden in bijvoorbeeld televisieprogramma's en films, geven een expliciet voorbeeld aan jongeren hoe intimiteit, seks en relaties eruit moeten zien volgens de maatschappij (Brown et al., 2002; Brown & Keller, 2009; Greenberg,

Brown, & Buerkel-Rothfuss, 1993; Pardun, 2002). De media worden hierdoor gezien als een soort van ‘super peer’, die een belangrijke rol vervullen in de seksuele socialisatie van adolescenten (Brown, Halpern, & L’Engle, 2005; L’Engle, Brown, & Kenneavy, 2006). Het nieuwste medium om informatie vandaan te halen is het internet. Dit medium is zeer snel, wijdverspreid en bovendien een populaire vrijetijdsbesteding onder adolescenten (van den Eijnden, Spijkerman, Vermulst, van Rooij, & Engels, 2010). Onderzoeksbureaus concluderen dat 93% van de adolescenten in de Verenigde Staten regelmatig het internet gebruikt en 36% hiervan is zelfs meerdere keren per dag online (Owens, Behun, Manning, & Reid, 2012). Dankzij de opkomst van de smartphone, blijft de tijd die jongeren online doorbrengen steeds stijgen (Roberts, Foehr, & Rideout, 2005). Het is daarom een gemakkelijke bron om informatie vandaan te halen (Arnett, 2013; Barak & Fisher, 2001; Boies, 2002). Seks is dan ook één van de meest gezochte onderwerpen op het internet (Cooper, 1998).

De sites die het frequentst geraadpleegd worden voor seksuele informatie, zijn websites met pornografische inhoud (Carroll et al., 2008). Het expliciete karakter van pornografische beelden maakt het voor jongeren een interessante bron om uit te leren (Sun et al., 2016). De seksuele interacties die getoond worden, worden daarom vaak gebruikt als een frame voor de eigen seksuele prestaties (Löfgren-Martenson & Mansson, 2010). Deze beelden zijn echter gericht op opwinding en niet op simpelweg afbeelden van wat gangbaar is in heteroseksuele relaties (Peter & Valkenburg, 2010). Ze dienen vooral om de fantasieën te beïnvloeden en weerspiegelen dus niet de realiteit. Daardoor is het mogelijk dat er onrealistische verwachtingen worden geschept omtrent seksualiteit en dat jongeren hun attitudes en gedrag hieraan gaan aanpassen (Vannier, Currie, & O’Sullivan, 2014). Het gebruik van deze websites kan daarom rekenen op heel wat controversie, vooral over welke invloed dit heeft op adolescenten (Mckee, 2005; Sun et al., 2016). Hoewel de media dus wordt gezien als een belangrijke bron voor informatie over seksualiteit, is er ook

veel bezorgdheid omtrent wat er getoond wordt aan de jongeren (Arnett, 2013).

1.2. Sexual script theory

Waarom adolescenten attitudes en gedragingen overnemen uit de verschillende informatiebronnen, kan verklaard worden aan de hand van de *sexual script theory* van Gagnon en Simon (1973). Seksuele scripts zijn schema's die aangeleerd worden om seksueel gedrag te leiden, en die gebruikt worden om betekenis te geven aan diverse situaties. Deze scripts geven dus informatie over wanneer seksuele activiteiten zich voordoen en hoe men zich daarin hoort te gedragen (Frith & Kitzinger, 2001; Séguin, Rodrigue, & Lavigne, 2018). Het zijn in feite richtlijnen over wie als aantrekkelijk wordt beschouwd, hoe het gedrag moet verlopen, wat de genderrollen zijn, enzovoort. Deze scripts zijn vergelijkbaar met een theaterstuk, waarbij de actoren een bepaald scenario volgen om te weten hoe ze zichzelf moeten gedragen en hoe de tegenspelers zich gaan gedragen (Beres, 2014).

Deze theorie gaat ervan uit dat seksualiteit geen aangeboren, maar een aangeleerd gedrag is (Watts & O'Byrne, 2010). Hoe seksualiteit wordt gezien is een cultureel gegeven en komt voort uit interacties tussen mensen. De normen over seksualiteit verschillen daarom van cultuur tot cultuur (Gagnon & Simon, 1973). Zo wordt seks voor het huwelijk bijvoorbeeld in de Westerse cultuur als normaal beschouwd, terwijl dit in de Oosterse cultuur sociaal onaanvaardbaar is (Arnett, 2013). Ook qua seksuele genderrollen bestaan er in de Westerse cultuur duidelijke richtlijnen, die meestal een dubbele standaard volgen (Moore & Rosenthal, 2006). Jongens horen zich hierbij te gedragen als jagers die actief op zoek gaan naar seks, terwijl meisjes er vooral voor moeten zorgen dat ze jongens aantrekken door er sexy uit te zien. Meisjes horen zich echter op seksueel gebied meer teruggetrokken te gedragen, omdat de man het voortouw dient te nemen (Kim et al., 2007; Tolman, Striepe, & Harmon, 2003). Waar

het bij jongens dus aanvaard is dat zij veel seksuele partners hebben, wordt dat bij meisjes afgekeurd.

Deze seksuele scripts worden gevormd tijdens de adolescentie (Wiederman, 2015). Zoals eerder vermeld zijn de peergroep en de media hierin belangrijke bronnen van socialisatie (Chia, 2006). In de gesprekken tussen *peers* worden ervaringen gedeeld, waardoor aan elkaar wordt doorgegeven welke gedragingen binnen een bepaald script gepast zijn en welke niet. Attitudes en gedragingen die aan deze norm voldoen worden aangemoedigd, degene die hier niet aan voldoen worden afgestraft (Moore & Rosenthal, 2006). Ook in de media worden scripts vertoond die een indicatie geven van hoe bepaalde seksuele interacties moeten verlopen. Op deze manier wordt zowel expliciet als impliciet aangeleerd wat de gangbare seksuele normen zijn (Moore & Rosenthal, 2006). De boodschappen bevestigen of veranderen zo de seksuele scripts die al eerder in de hersenen zijn opgeslagen.

1.2.1. Scripts op drie niveaus

Scripts zijn te onderscheiden op drie niveaus, namelijk het culturele, het interpersoonlijke en het intrapsychische niveau (Simon & Gagnon, 1986). Deze niveaus overlappen en beïnvloeden elkaar, maar kunnen ook op zichzelf bestaan. Het culturele en tevens ook het hoogste niveau; geeft een indicatie voor wat gepast seksueel gedrag is en wat de heersende genderrollen zijn binnen een bepaalde cultuur. Het slaat op de regels die binnen een cultuur gemaakt zijn over hoe men zich dient te gedragen in bepaalde seksuele situaties en welke gedragingen onaanvaardbaar of zelfs verboden zijn. Binnen het culturele script worden dus grenzen gesteld aan het seksuele gedrag (Simon, 1996). Het culturele script geeft de basis voor de andere twee niveaus, waarbij deze twee aangepast worden aan wat binnen een cultuur aanvaard is.

Het culturele script vertelt wel in grote lijnen hoe seksualiteit eruit moet zien, maar het is vaak te abstract om toe te passen in specifieke situaties. Dit tekort wordt opgevangen door het interpersoonlijke script. In het interpersoonlijke script wordt op basis van socialisatie en

interactie met anderen vorm gegeven aan de regels die opgesteld worden door de cultuur. Er worden duidelijke voorstellingen gemaakt van specifieke situaties en hoe men zich daarin hoort te gedragen. Op het interpersoonlijke niveau worden voortdurend scripts uitgewisseld tussen sociale groepen, zoals vrienden en familie. Zij schetsen een concreet beeld van hoe bepaalde situaties dienen te verlopen en welk gedrag hierbij aanvaardbaar is en welk niet (Simon & Gagnon, 1986).

Ten slotte zullen individuen zich in seksuele interacties een mentale voorstelling maken van de verschillende gedragingen die zij op dat moment kunnen uitvoeren, en wat de uitkomst hiervan zal zijn. Dit is het intrapsychische niveau. Tijdens zulke interacties worden verschillende seksuele scripts tegen elkaar afgewogen om uiteindelijk het juiste te bekomen. In staat zijn om tussen de verschillende gedragingen de juiste te kiezen, is belangrijk om de seksuele interactie in goede banen te leiden. De scripts die de persoon op dit niveau bezit, zijn gebaseerd op fantasieën en herinneringen en representeren dus de unieke seksualiteit van het individu. Deze zijn onderhevig aan veranderingen door interpersoonlijke en culturele scripts. Scripts variëren dus per cultuur en per persoon. Er zijn geen twee identieke scripts, maar binnen culturen zijn deze wel gelijkend aan elkaar (McCormick, 2010).

1.2.2. Leren uit seksuele scripts

Mensen gaan zich dus gedragen naargelang de seksuele scripts die zij aangeleerd kregen. De *social learning theory* van Bandura (1986) biedt een verklaring voor hoe individuen deze scripts overnemen. Volgens deze theorie leren mensen een bepaald gedrag aan door observatie bij anderen. Het gedrag dat zij waarnemen, wordt onthouden en later geïmiteerd in het eigen gedrag. Deze imitatie steunt op het observeren van beloningen of straffen. Gedrag dat beloond wordt, wordt overgenomen en gedrag dat gestraft wordt niet. Door te laten zien dat de seksuele gedragingen die gesteld worden leiden naar positieve uitkomsten, kunnen personen concluderen dat dit gestelde gedrag gewenst is en dus ook sociaal aanvaardbaar (Bridges,

Wosnitzer, Scharrer, Sun, & Liberman, 2010). Deze theorie wordt vaak gebruikt om de bevindingen in onderzoek rond seksuele media te verklaren (Arnett, 2013). Wanneer jongeren blootgesteld worden aan seksuele scripts in de media, bestaat de kans dat zij de handelingen uit deze scripts gaan overnemen en integreren in hun eigen scripts (Tolman, Kim, Schooler, & Sorsoli, 2007; Ward, Gorvine, & Cytron, 2002).

De interactie met de media en het overnemen van de scripts gebeurt echter niet bij iedereen op dezelfde manier (Arnett, 2013). Volgens het *Media Practice Model* zijn mediagebruikers actieve consumenten, die elk verschillend zijn in welke media ze gebruiken en op welke manier (Steele & Brown, 1995). Dit model specificeert hoe adolescenten seksuele media-inhouden selecteren, interpreteren en opnemen naargelang hun eigen identiteit. Adolescenten gaan op zoek naar media-inhouden die aansluiten bij de eigen interesses en voorkeuren. Deze interesses bepalen ook de manier waarop de boodschappen die getoond worden, geïnterpreteerd en opgenomen worden. Wanneer adolescenten zichzelf kunnen herkennen in de beelden, zullen zij de boodschappen sneller aanvaarden en overnemen dan adolescenten die zichzelf hier niet in herkennen (Steele, 1999). Op deze manier versterken de media de denkbeelden die eerder al aanwezig waren.

Het gebruiken van media speelt zich dus niet af binnen een afgebakende context en niet alle adolescenten consumeren dezelfde beelden op dezelfde manier. Welke media er geconsumeerd worden en welke invloed dit heeft, hangt af van de verschillende eigenschappen en omgevingsfactoren van de adolescent (Ward, 2003; Wright, 2011). Interacties met de media vormen dus een dynamisch proces, waarbij adolescenten via de media ontdekken wie ze zijn en vervolgens inhouden consumeren die overeenkomen met hun identiteit. Wie de adolescenten zijn, vormt dus hun mediagebruik en het mediagebruik vormt op zijn beurt wie de adolescenten zijn.

1.3. Pornografie

Pornografie heeft dankzij de komst van het internet een hele evolutie doorgemaakt. Vroeger werd het geconsumeerd door middel van expliciete tijdschriften of het huren van een DVD of video, wat enkel toegestaan werd voor volwassenen (Bridges et al., 2010). Tegenwoordig is het internet het middel bij uitstek om pornografische beelden te kunnen bekijken, voornamelijk omdat het toegankelijk, betaalbaar en anoniem is (Cooper, 1998; Peter & Valkenburg, 2012). Er zijn talloze gratis pornografische websites te vinden waarvoor de gebruiker zich niet moet identificeren. Zo kan op een anonieme manier en in persoonlijke sfeer naar deze beelden gekeken worden (Gorman, Monk-Turner, & Fish, 2010). Daarnaast kan internet tegenwoordig verkregen worden op een groot aantal toestellen, zoals smartphones, laptops en tablets. Hierdoor is het overal en altijd toegankelijk voor iedereen.

Online pornografie kan omschreven worden als “professioneel of door de gebruiker geproduceerde video’s, die de kijker seksueel moeten opwinden. Deze video’s laten seksuele activiteiten zien, zoals masturbatie en orale seks, maar ook vaginale en anale penetratie met een close-up van de genitaliën” (Peter & Valkenburg, 2011, p. 1015-1016). Pornografie wordt dus tegenwoordig niet meer enkel gemaakt door professionele producties. Dankzij nieuwe media wordt het karakter van pornografie actiever en vooral interactiever, waardoor gebruikers de kans krijgen om beelden zelf te produceren, te delen en erop te reageren (Lo & Wei, 2002; Owens et al., 2012). Zelf geproduceerde pornografische beelden duidt men aan met de term ‘amateurpornografie’.

1.3.1. Pornografie in de adolescentie

Doordat het niet meer nodig is zich te identificeren bij het betreden van een pornografische website, is ook de leeftijdscontrole grotendeels weggefallen en blijft pornografiegebruik niet meer enkel beperkt tot volwassenen (Owens et al., 2012). Het aantal jongeren dat

op deze manier in contact komt met pornografie is daarom fors gestegen en begint vaak al op jonge leeftijd (Flood, 2007; Owens et al., 2012; Vannier et al., 2014; Wolak, Mitchell, & Finkelhor, 2007). Onderzoek bij Nederlandse adolescenten wees uit dat 55% van de respondenten in contact kwam met seksueel expliciete inhoud (Peter & Valkenburg, 2006a). Dit cijfer komt overeen met onderzoek uit de Verenigde Staten, waarbij ook 55% van de adolescenten het internet al had geraadpleegd om pornografische websites te bezoeken (Braun-Courville & Rojas, 2009).

De voornaamste redenen voor het bekijken van deze beelden zijn het opwekken van seksuele opwindning en als hulp bij het masturberen (Wallmyr & Welin, 2006). Daarnaast surfen veel adolescenten ook wel eens naar deze websites uit nieuwsgierigheid (Wallmyr & Welin, 2006). Jongeren gebruiken pornografie dus niet hoofdzakelijk als een bron van seksuele opvoeding, maar deze beelden kunnen wel een invloed uitoefenen op denkbeelden en normen omtrent seksuele interacties (Vannier et al., 2014). Een longitudinale studie van Peter en Valkenburg (2010) bij Nederlandse adolescenten wees uit dat hoe vaker jongeren naar pornografie keken, hoe meer zij deze beelden als werkelijkheid beschouwden. Bijgevolg verhoogt de mate waarin deze beelden gezien worden als informatiebron voor seksuele interacties. Interviews en focusgroepen bij Zweedse jongeren toonden daarnaast aan dat adolescenten wel in staat zijn te erkennen dat pornografie niet volledig de realiteit weerspiegelt, maar dat het wel een invloed uitoefent op attitudes en gedragingen (Löfgren-Martenson & Mansson, 2010).

Niet alle jongeren consumeren pornografie echter in dezelfde mate. Het gebruik van pornografie verschilt naargelang verschillende eigenschappen. Jongens kijken bijvoorbeeld vaker naar pornografie dan meisjes (Flood, 2007; Lo & Wei, 2005; Peter & Valkenburg, 2006a). Ook leeftijd vormt een belangrijke factor. Oudere adolescenten tussen 14 en 17 jaar consumeren gemiddeld meer pornografische beelden dan jongere adolescenten tussen 10 en 13 jaar (Wolak et al., 2007; Ybarra & Mitchell, 2005). Een andere eigenschap

is *sensation-seeking*. Adolescenten die hogere waarden vertonen van *sensation-seeking* consumeren meer pornografie dan zij die lagere waarden vertonen (Beyens, Vandenbosch, & Eggermont, 2015; Luder et al., 2011; Peter & Valkenburg, 2006a; Ševčíková & Daneback, 2014).

1.3.2. Seksuele scripts in pornografie

Pornografie wordt voornamelijk geproduceerd door en voor mannen en heeft als hoofddoel om de seksuele opwindning en masturbatie te vergemakkelijken (Dines, Jensen, & Russo, 1998). Om deze reden staan de seksuele vaardigheden van de man centraal. Seks wordt daarbij voorgesteld als een onpersoonlijke en puur fysieke handeling, die vooral gericht is op het plezier en genot van de man (Brosius, Weaver & Staab, 1993).

Pornografische beelden volgen meestal een standaard script, waarbij vrouwen worden afgebeeld als sexy geklede voorwerpen die altijd klaarstaan om de man te bevredigen. Er wordt bovendien een sterke focus gelegd op het lichaam van de vrouw, door haar borsten, billen en vagina uitvoerig in close-up te laten verschijnen. De seksuele interactie zelf is een eenmalige gebeurtenis, zonder intimiteit en affectie, waarbij genderongelijkheid en objectivering centraal staan (Dines et al., 1998). Pornografie is dus geen perfecte weerspiegeling van de werkelijkheid, maar beeldt seksualiteit en genderrollen vaak op een stereotiepe manier af (ter Bogt, Engels, Bogers, & Kloosterman, 2010).

1.3.2.1. Pornografie en seksuele genderstereotypering

Genderstereotypes worden omschreven als opvattingen over hoe mannen en vrouwen zich horen te gedragen in de samenleving (Browne, 1998). Deze stereotypes geven een indicatie van de sociale rollen die mannen en vrouwen moeten uitoefenen. De vrouw wordt bijvoorbeeld gezien als emotioneel en afhankelijk, terwijl de man een onafhankelijke en stoere rol uitoefent (Bretl & Cantor, 1988).

Naast genderstereotypes, die de sociale rollen voorschotelen, zijn er ook seksuele genderstereotypes. Seksuele genderstereotypes focussen zich specifiek op de rolverdeling tussen mannen en vrouwen in seksuele relaties en volgen dus doorgaans een heteroseksueel script (Kim et al., 2007). In dit heteroseksuele script zijn vrouwen passieve wezens die vooral op hun uiterlijk gefocust zijn. Ze streven ernaar om er altijd sexy uit te zien en op die manier seksuele aandacht te trekken van mannen. Daarnaast zijn ze erg op relaties gericht en zien ze seksuele interacties als een uiting van liefde. Mannen daarentegen stellen zich dominant op in de relatie en zijn geobsedeerd door seks. Ze houden niet van monogame relaties en zien vrouwen als een soort verovering. Ze zijn daarom eerder voorstander van een vluchtige seksuele relatie, dan van een stabiele, romantische relatie (Ward, 2002).

Uit verscheidene inhoudsanalyses van zowel pornografische video's als pornografische websites is gebleken dat deze seksuele genderstereotypes vaak terugkeren. De rol van de vrouw in pornografie is meestal ondergeschikt aan die van de man, waarbij de man alle controle heeft over het seksuele gebeuren (Barron & Kimmel, 2000; Bridges et al., 2010; Gorman et al., 2010). Er wordt dan ook vooral gefocust op het seksuele genot en het plezier voor de man en niet zozeer op dat van de vrouw (Bridges et al., 2010). Daarnaast geven vrouwen vaker orale seks aan mannen dan omgekeerd. Wanneer dit gebeurt worden vrouwen ook bijna altijd afgebeeld in een knielende positie, wat duidt op een machtsverschil tussen beiden (McKee, 2005). Verder volgt ze de orders op van de man en voert elke seksuele handeling uit, of neemt elke houding aan die van haar gevraagd wordt (Gorman et al., 2010; Vannier et al., 2014). De man kan de vrouw daarbij in elke positie dwingen die hij wil. Ook bijna alle gevallen van agressie, zowel verbaal als fysiek, zijn gericht tegen vrouwen (Bridges et al., 2010). Onder agressie horen handelingen zoals op de billen slaan en aan de haren trekken. Deze acties worden met plezier en zonder protest uitgevoerd door de vrouw, zodat het lijkt alsof ze ervan geniet om gedomineerd te worden (Bridges et al., 2010;

Gorman et al., 2010). Dit soort beelden bevestigt de stereotiepe denkwijze van de man in een dominante positie en de vrouw die hieraan ondergeschikt is (Brosius et al., 1993; Klaassen & Peter, 2014).

1.3.2.2. Pornografie en seksuele objectivering

Een specifiek aspect van seksuele genderstereotypering, is de seksuele objectivering van vrouwen (Kim et al., 2007). Seksuele objectivering is het beschouwen van een individu als niets meer dan een lichaam, of lichaamsdelen, dat enkel wordt gebruikt ter bevrediging van de seksuele behoeften van anderen (Fredrickson & Roberts, 1997). De persoon wordt hierbij gescheiden van zijn lichaam en gereduceerd tot een object dat dient om anderen te plezieren (Daniels & Wartena, 2011; Fredrickson & Roberts, 1997). Over de verschillende media-inhouden heen, wordt er opvallend vaker gefocust op het lichaam van de vrouw dan dat van de man (Ward, 2003). Dit gebeurt niet enkel in seksueel expliciete beelden, maar ook in niet-expliciete beelden. Objectivering bestaat uit twee kenmerken, namelijk instrumentaliteit en dehumanisatie (Loughnan et al., 2010; Nussbaum, 1995). Instrumentaliteit verwijst naar het gebruik van een persoon als een instrument om de eigen doelen te bereiken (Lacroix & Pratto, 2015; Mckee, 2005). Dehumanisatie verwijst naar het zien van de persoon als een passief wezen zonder autonomie, waarvan de gedachten en gevoelens volledig genegeerd worden (Lacroix & Pratto, 2015). Wanneer er sprake is van objectivering wordt de persoon dus niet enkel behandeld als een object, maar wordt ook elke vorm van menselijkheid genegeerd.

Uit inhoudsanalyses van populaire pornografische websites en video's is gebleken dat vrouwelijke lichamen en lichaamsdelen opvallend vaker in close-up verschijnen dan mannelijke lichaamsdelen (Klaassen & Peter, 2014; Van Doorn, 2010). Daarnaast is het aantal seksuele activiteiten niet wederkerig en ook het aantal orgasmes dat vertoond wordt, is niet in verhouding tot elkaar (Bridges et al., 2010; Klaassen & Peter, 2014; Mckee, 2005). Populaire

pornografische video's zijn vooral gericht op het mannelijk orgasme (Brosius et al., 1993; Klaassen & Peter, 2014). Volgens een inhoudsanalyse van Séguin et al. (2018) gaat het hierbij om vier op vijf mannen die een orgasme bereikt, tegenover slechts één op vijf vrouwen. Het mannelijk orgasme duidt meestal op het einde van het pornografisch fragment, waarbij in een groot deel van de gevallen de ejaculatie plaatsvindt buiten het lichaam van de vrouw (Bridges et al., 2010). De plaats van de ejaculatie is volgens Schauer (2005) een uiting van objectivering. Vooral ejaculeren in het gezicht wordt gezien als degraderend, omdat het gezicht staat voor de uiting van de persoonlijkheid (Schauer, 2005). Andere plaatsen waar vaak geëjaculeerd wordt zijn de mond, de borsten en de anus (Bridges et al., 2010). Wanneer dit gebeurt, wordt de vrouw afgebeeld alsof zij hier plezier aan beleeft (Gorman et al., 2010). Deze bevindingen zijn allen voorbeelden van objectivering via instrumentaliteit.

Wat betreft dehumanisatie is er geen opvallend verschil in het initiëren van seks tussen mannen en vrouwen (Klaassen & Peter, 2014; Mckee, 2005). Beide geven in gelijke mate aanzet tot seksuele activiteiten, maar mannen worden daarentegen wel vaker afgebeeld alsof zij deelnemen aan de seksuele activiteit voor hun eigen plezier. Ten slotte blijven mannen meer op de achtergrond van de film. Het zijn vooral vrouwen die prominent in beeld komen en wiens gezicht opvallend vaker in close-up verschijnt (Klaassen & Peter, 2014; Mckee, 2005).

Uit deze inhoudsanalyses kan geconcludeerd worden dat vrouwen vooral geobjectiveerd worden in de vorm van instrumentaliteit. De focus van pornografische beelden ligt grotendeels op het seksueel plezier voor de mannen, waarbij vrouwelijke lichamen gebruikt worden om dit te bereiken (Klaassen & Peter, 2014). Wat betreft dehumanisatie valt er eerder een omgekeerde beweging op te merken. Hierbij zijn het vooral de mannen die geobjectiveerd worden, doordat zij minder menselijke eigenschappen toegerekend krijgen en beelden voornamelijk het vrouwelijke lichaam tonen (Klaassen & Peter, 2014; Mckee, 2005). Omdat pornografische beelden echter in de eerste

plaats gericht zijn op mannelijke seksuele verlangens, wordt de achtergrondrol van de man gezien als een manier om de kijker te laten inleven in het mannelijk perspectief (Séguin et al., 2018).

1.3.3. Gevolgen van seksuele genderstereotypering en objectivering

Verschillende onderzoeken toonden reeds aan dat blootstelling aan pornografische beelden de verwachtingen en attitudes rond seksuele ervaringen kan sturen (Brown, 2002; Koletić, 2017). Zo concludeerden Lo en Wei (2005) aan de hand van een survey bij Taiwanese middelbare scholieren dat het gebruik van pornografie samenhangt met een hogere tolerantie voor *casual sex*. *Casual sex* is een seksuele interactie met een persoon waarmee men geen relatie heeft. Dit verband werd onderzocht voor zowel pornografie in traditionele media als online pornografie, waarbij het verband bij online pornografie sterker bleek (Lo & Wei, 2005). De samenhang tussen pornografiegebruik en tolerantere attitudes ten opzichte van *casual sex* werd nadien bevestigd in een onderzoek van Braun-Courville en Rojas (2009) bij Amerikaanse adolescenten. Daarnaast werd in studies van Peter & Valkenburg (2006b, 2008) bij Nederlandse adolescenten een verband gevonden tussen pornografiegebruik en recreatieve attitudes ten opzichte van seks, bij adolescenten die pornografie als realistisch ervaren. Onder recreatieve attitudes behoren de ideeën dat seks een puur fysieke aangelegenheid is die dient ter ontspanning. In een relatie zitten is daarbij niet noodzakelijk en een persoon kan meerdere seksuele partners hebben.

Literatuur die zich specifiek focust op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes is echter schaars. To, Ngai en Iu Kan (2012) en Brown en L'Engle (2009) toonden aan dat een hoger pornografiegebruik in verband staat met meer genderstereotiepe attitudes. Brown en L'Engle (2009) voerden een longitudinale studie uit bij 967 middelbare scholieren uit de Verenigde Staten. Adolescenten die in de eerste studie aangaven

seksueel expliciete media te consumeren, vertoonden in de tweede studie negatievere attitudes ten opzichte van progressieve genderrollen. Deze samenhang gold echter alleen voor meisjes. Meisjes die pornografie consumeerden geloofden dus sterker in de traditionele rollen, waarin de man dominant is en de vrouw onderdanig. To et al. (2012) deden een onderzoek bij 503 adolescenten in Hong Kong. Het gebruik van seksueel expliciete media was gelinkt aan seksuele genderstereotiepe attitudes en het geloof dat er een verschil in dominantie moet zijn tussen mannen en vrouwen in relaties. Garos, Beggan, Kluck en Easton (2004) voerden twee studies uit naar het gebruik van pornografie en seksistische attitudes tegenover vrouwen. In tegenstelling tot de vorige twee studies die werden aangehaald, werden hier geen verbanden gevonden tussen pornografiegebruik en genderstereotypering. Er werd wel een verband gevonden tussen pornografiegebruik en meer subtiele vormen van seksisme, zoals het ontkennen van discriminatie. Personen die pornografie consumeerden geloofden echter niet sterker in de traditionele genderrollen voor vrouwen. Deze studies tonen aan dat er geen eenduidigheid bestaat over de relatie tussen pornografiegebruik en stereotiepe attitudes. Om deze reden is vervolgonderzoek naar dit onderwerp aangewezen (Peter & Valkenburg, 2016).

Het specifieke verband tussen pornografiegebruik en seksuele objectivering van vrouwen werd bevestigd in een cross-sectionele studie van Peter en Valkenburg (2007). Hierbij werd aan de hand van een online survey bij Nederlandse adolescenten vastgesteld dat er een relatie bestaat tussen blootstelling aan seksueel expliciete media en het geloof dat vrouwen seksobjecten zijn. Deze relatie was het sterkst voor pornografische video's op het internet (Peter & Valkenburg, 2007). Deze associatie werd nadien herhaald in een andere longitudinale studie van Peter en Valkenburg (2009) en werd ook bevestigd in een longitudinale studie van Vandenbosch en van Oosten (2017). In dit onderzoek werd een survey uitgevoerd bij 1947 adolescenten en jongvolwassenen. De relatie tussen pornografiegebruik en objectivering werd in deze studie gemodereerd door het leren over

pornografie op school. Adolescenten die geleerd hadden over porno op school vertoonden geen verband tussen pornografiegebruik en objectivering, terwijl adolescenten die bijna niets hadden geleerd dit verband wel vertoonden.

1.4. De rol van de eigen identiteit en omgevingsfactoren

Omdat volgens het *Media Practice Model* (Steele & Brown, 1995) adolescenten media consumeren en interpreteren naargelang hun eigen identiteit, kan het zijn dat de seksuele scripts in pornografie niet door iedereen op dezelfde manier worden overgenomen. Bepaalde eigenschappen en omgevingsfactoren zorgen ervoor dat sommige adolescenten zich wel kunnen identificeren met deze beelden en anderen niet (Steele, 1999). Wanneer jongeren dus pornografische beelden bekijken die grotendeels overeenkomen met hun overtuigingen, is het mogelijk dat zij deze scripts sneller overnemen dan jongeren die deze overtuigingen niet delen. Enkele factoren die kunnen zorgen voor een verschil in denkbeelden zijn gender, opleidingsniveau en attitudes *peers*. In deze masterproef wordt daarom gefocust op deze drie factoren en hun rol in de relatie tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes.

1.4.1. Geslacht

Op het vlak van seksuele attitudes zijn enkele genderverschillen terug te vinden. Een meta-analyse van Petersen en Hyde (2010) concludeerde dat jongens toleranter zijn ten opzichte van *casual sex*. Zij rapporteren daarom ook een hoger aantal seksuele partners dan meisjes en beginnen vroeger aan seks (Santelli et al., 2004). Hoewel jongens *casual sex* dus meer aanvaarden dan meisjes, geloven zij wel sterker in de dubbele standaard die hierrond bestaat (England & Bearak, 2014). Een online survey bij universiteitsstudenten uit de Verenigde Staten wees uit dat 69% van de mannelijke studenten *casual sex* afwijst bij vrouwen en slechts 37% dit doet bij mannen. Vrouwelijke studenten staan daarentegen sceptischer tegenover

casual sex. 61% van de vrouwelijke studenten aanvaardt het niet van meisjes ten opzichte van 67% bij mannen (England & Bearak, 2014). Daarnaast denken jongens vaker dat seks een puur fysieke aangelegenheid is (Peter & Valkenburg, 2006b).

Dat er een genderverschil bestaat rond seksuele attitudes is al meerdere keren aangetoond, maar welke rol gender speelt in het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes is niet helemaal duidelijk. In studies van Peter en Valkenburg (2007, 2009) die het verband tussen seksueel expliciete media en objectivering onderzochten, bleek dat hierbij geen verschil bestond tussen jongens en meisjes. In tegenstelling tot dit onderzoek, werd er in het onderzoek van ter Bogt et al. (2010) wel een onderscheid gevonden. Deze studie onderzocht, via een online survey bij Nederlandse middelbare scholieren, het verband tussen blootstelling aan verschillende seksuele media en genderstereotiepe attitudes. Daarbij viel een duidelijk verschil op te merken tussen jongens en meisjes. Het internet gebruiken om pornografische beelden te zoeken, leidde bij jongens wel tot genderstereotiepe attitudes en bij meisjes niet.

1.4.2. Opleidingsniveau

Een tweede aspect waarin verschillen tussen adolescenten kunnen ontstaan, is opleidingsniveau. Een Duits onderzoek bij kinderen en adolescenten van 11 tot 17 jaar wees uit dat lager opgeleiden elektronische media frequenter en langer gebruiken dan hoger opgeleiden (Lampert, Sygusch, & Schlack, 2007). Onderzoek van Konijn et al. (2010) bevestigt deze bevinding. Hoewel lager opgeleiden meer mediagebruik rapporteren, werd in verschillende onderzoeken aangetoond dat hoger opgeleiden vaker pornografische inhouden op het internet bekijken (ter Bogt et al., 2010; Træen, Spitznogle, & Beverfjord, 2004). Een grootschalige Zwitserse studie bij 7529 adolescenten tussen 16 en 20 jaar bevestigde deze bevinding, maar enkel voor adolescente meisjes (Luder et al., 2011). Hoger

opgeleide meisjes consumeren meer pornografie dan lager opgeleide meisjes.

Hoewel er weinig onderzoek te vinden is over het verband tussen opleidingsniveau en seksuele genderstereotypering, zijn er wel verschillen aangetoond in attitudes ten opzichte van seks. Ter Bogt et al. (2010) vonden in hun onderzoek bij Nederlandse adolescenten dat een hoger opleidingsniveau samenhangt met een hogere tolerantie voor *casual sex*. Daarnaast zijn hoger opgeleide meisjes het er minder mee eens dat het uiterlijk het belangrijkste aspect van een vrouw is (ter Bogt et al., 2010). Hoger opgeleide meisjes vertonen dus minder objectivering tegenover vrouwen dan lager opgeleide meisjes. Ten slotte wezen telefooninterviews bij volwassenen tussen 18 en 65 jaar in Spanje uit dat hoger opgeleiden er minder stereotiepe genderrollen op nahouden (Glick, Lameiras, & Castro, 2002).

1.4.3. De peergroep

Ten slotte werd reeds duidelijk dat *peers* een belangrijke rol spelen tijdens de adolescentie (Arnett, 2013). Dit geldt niet enkel op het vlak van gewone beslissingen en gedrag, maar ook op het vlak van seksualiteit. Een onderzoek van Potard et al. (2008) aan de hand van gesloten interviews, wees uit dat de perceptie van seksuele activiteiten van *peers* in verband staat met de eigen seksuele activiteiten. Zo zullen adolescenten die denken dat hun *peers* voorstander zijn van one-night stands zelf ook vaker een one-night stand hebben. De seksuele normen van *peers* zijn dus een belangrijke referentie voor de eigen attitudes en gedragingen. Daarnaast vond een survey bij Peruviaanse middelbare scholieren dat adolescenten die dachten dat hun *peers* seks hadden, twee keer meer kans hadden om zelf ook te beginnen met seks (Hollander, 2001). Deze bevinding werd bevestigd in een longitudinale survey van Sieving, Eisenberg, Pettingell en Skay (2006). Adolescenten met vrienden die al seks hebben gehad, zullen zich sneller engageren om seks te hebben dan adolescenten die zulke vrienden niet hebben.

Specifiek onderzoek omtrent de rol van *peers* in het verband tussen pornografiegebruik en genderstereotiepe attitudes werd niet teruggevonden. Een survey van Jewell en Brown (2013) met jongvolwassenen tussen 17 en 19 jaar wees wel uit dat de perceptie van peernormen omtrent genderstereotiepe attitudes een voorspeller is voor eigen stereotiep gedrag. Zowel jongens als meisjes gingen zich meer geseksualiseerd gedragen, door bijvoorbeeld in iemands billen te knijpen, wanneer ze geloofden dat hun vrienden ook genderstereotiepe attitudes hadden.

1.5. Toepassing in het eigen onderzoek

Deze masterproef focust zich op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes. Omdat in eerdere studies al werd aangetoond dat pornografische beelden ervoor kunnen zorgen dat adolescenten deze gedragingen en attitudes overnemen, wordt de voorspelling gemaakt dat een hoger pornografiegebruik in verband staat met meer seksuele genderstereotiepe attitudes.

In de literatuur werd echter aangehaald dat mensen media consumeren naargelang hun eigen identiteit, waardoor niet iedereen dezelfde beelden te zien krijgt en er ook niet op dezelfde manier mee omgaat (Steele & Brown, 1995). Bepaalde eigenschappen kunnen er daardoor voor zorgen dat de scripts die getoond worden bij sommige jongeren wel en bij anderen niet worden opgenomen in de denkbeelden. Geslacht is één van deze eigenschappen. Onderzoeken die zich al focusten op het verband tussen pornografiegebruik en genderstereotiepe attitudes, vonden echter geen consistente bevindingen voor de rol van geslacht op dit verband. Er werd al wel aangetoond dat jongens sterker in de seksuele dubbele standaard geloven dan meisjes (England & Bearak, 2014) en dat zij daarnaast ook meer pornografie consumeren (Flood, 2007; Lo & Wei, 2005). Op basis van deze bevindingen wordt in deze studie voorspeld dat het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes sterker is voor jongens dan voor meisjes.

Een andere eigenschap die mogelijk verklaart waarom bepaalde adolescenten seksuele scripts wel overnemen en anderen niet is het opleidingsniveau. Enkele onderzoeken toonden aan dat hoger opgeleiden een meer open blik hebben ten opzichte van seks en dat zij minder genderstereotiepe attitudes vertonen dan lager opgeleiden (Glick et al., 2002; ter Bogt et al., 2010). Over de rol van opleidingsniveau in het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotypering werd echter niets teruggevonden. Op basis van de vorige resultaten kan wel voorspeld worden dat adolescenten uit een lager opleidingsniveau genderstereotiepe scripts sneller opnemen, omdat zij zelf ook meer genderstereotiep denken. Daarom werd in deze studie verwacht dat het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotypering sterker is voor leerlingen uit het BSO dan door leerlingen uit het ASO.

Deze hypothesen werden getest voor zowel seksuele genderstereotiepe attitudes als objectivering van vrouwen, om na te gaan of hierin een verschil bestaat. Concreet kunnen de volgende hypothesen afgeleid worden:

Hypothese 1a: Adolescenten die meer naar pornografie kijken, vertonen meer seksuele genderstereotiepe attitudes

Hypothese 1b: Het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes is sterker voor jongens dan voor meisjes

Hypothese 1c: Het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes is sterker voor leerlingen uit het BSO dan leerlingen uit het ASO

Hypothese 2a: Adolescenten die meer naar pornografie kijken, hebben een hogere graad van objectivering tegenover vrouwen

Hypothese 2b: Het verband tussen pornografiegebruik en objectivering tegenover vrouwen is sterker voor jongens dan voor meisjes

Hypothese 2c: Het verband tussen pornografiegebruik en objectivering tegenover vrouwen is sterker voor leerlingen uit het BSO dan leerlingen uit het ASO

Daarnaast spelen ook *peers* een belangrijke rol tijdens de adolescentie (Arnett, 2013). In de literatuurstudie werd al aangetoond dat gedragingen en attitudes die adolescenten waarnemen bij hun *peers* vaak worden overgenomen (Kincaid, 2004; Brechwald & Prinstein, 2011). Ook op het vlak van seksuele gedragingen blijkt dat adolescenten veel belang hechten aan hun *peers*. Jongeren die bijvoorbeeld denken dat hun *peers* seks hebben, zullen sneller geneigd zijn om ook te beginnen aan seks (Hollander, 2001; Sieving et al., 2006). Daarom wordt in dit onderzoek verondersteld dat adolescenten met *peers* die genderstereotiep denken, zelf ook meer genderstereotiepe attitudes zullen vertonen.

Specifiek onderzoek over de rol van *peers* in het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes werd echter niet gevonden. Mogelijk kunnen, naast gender en opleidingsniveau, ook de attitudes van *peers* een belangrijke rol spelen in het al dan niet overnemen van genderstereotiepe scripts uit de pornografie. In deze masterproef wordt daarom verondersteld dat stereotiepe attitudes van *peers* het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes modereert. Meer concreet wil dit zeggen dat adolescenten die genderstereotiepe attitudes waarnemen bij hun *peers* zelf hoger scoren op genderstereotypering bij een hoger pornografiegebruik, dan adolescenten die geen genderstereotiepe attitudes waarnemen bij hun *peers*. Voor de rol van *peers* werden volgende hypothesen gesteld:

Hypothese 3a: Adolescenten die denken dat hun peers seksuele genderstereotiepe attitudes hebben, zullen zelf ook meer seksuele genderstereotiepe attitudes aannemen

Hypothese 3b: De perceptie van stereotiepe attitudes bij peers is een moderator in het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes

2. Methode

2.1. Dataverzameling

Deze masterproef vond plaats binnen het kader van een grootschalige studie omtrent het gebruik van nieuwe media in relatie met zelfbeeld, lichaamsbeeld en seksualiteit. De studie bestond uit een surveyonderzoek bij adolescenten, die werd uitgevoerd door zeven masterstudenten communicatiewetenschappen aan de KU Leuven. De doelgroep van deze studie waren 14- tot 18-jarige Vlaamse scholieren. Voor het uitvoeren van het onderzoek werd er gebruikgemaakt van een *convenience sample*, aangezien de scholen op een selecte manier werden uitgekozen. In eerste instantie werden middelbare scholen gecontacteerd waar de studenten vroeger zelf onderwijs hadden genoten. Verder werd er getracht nog enkele andere scholen te overtuigen tot deelname. Uiteindelijk namen 10 Vlaamse middelbare scholen deel aan het onderzoek. Vooraleer overgegaan werd tot de definitieve dataverzameling, werd er eerst een piloottest uitgevoerd met 9 deelnemers. Opmerkingen en moeilijkheden die voortkwamen uit deze test, werden aangepast in de definitieve versie van de survey.

Eerst en vooral werden de directies van de verschillende scholen gecontacteerd met de vraag of zij wilden deelnemen aan het onderzoek. Indien zij een positief antwoord gaven, werden er verdere afspraken gemaakt omtrent de datum van afname, het aantal deelnemende leerlingen en de toestemming van ouders. Deze ouderlijke toestemming vond plaats in de vorm van een *informed consent*, die op voorhand door de onderzoekers werd uitgedeeld aan de deelnemende scholen. Op deze manier werden de ouders op de hoogte gesteld van het doel van het onderzoek, het soort vragen die gesteld zouden worden en de duur van de afname van de vragenlijst. Vervolgens kregen de leerlingen met ouderlijke toestemming tijdens de schooluren de tijd om deze in te vullen. Vooraleer de leerlingen begonnen, dienden zij eerst toestemming te geven voor deelname aan het onderzoek. Dit gebeurde aan de hand van een inleidende tekst waarin het doel van de studie werd uitgelegd en vervolgens de vraag of zij al dan niet wensten deel te nemen. De vragenlijst nam ongeveer een volledig lesuur in beslag. De data uit deze vragenlijst werd nadien

geanalyseerd door middel van het statistische programma IBM SPSS Statistics.

2.2. Steekproefbeschrijving

De survey werd afgenomen bij Vlaamse adolescenten uit het derde tot en met het zesde middelbaar. In totaal vulden 704 leerlingen de vragenlijst in. Respondenten die ouder dan 18 jaar waren en degene die een groot deel van de vragenlijst niet hadden ingevuld, werden verwijderd uit de dataset. Uiteindelijk werd er geanalyseerd met 685 respondenten. Deze groep bestond uit 297 jongens (43.4%) en 337 meisjes (55.0%). 11 personen vulden hun geslacht niet in. De gemiddelde leeftijd van de steekproef bedroeg 16.41 jaar ($M=16.41$, $SD=0.98$). 52.3% van de leerlingen genoot onderwijs op het ASO-niveau, 30.8% op het TSO-niveau, 15.9% op het BSO-niveau en geen enkele respondent op het KSO-niveau. 7 personen vulden deze vraag niet in (1%). Van de 685 leerlingen die de vragenlijst invulden, waren er 91.7% heteroseksueel, 2.0% homoseksueel, 1.3% biseksueel, 1.3% omschreef zijn seksualiteit als iets anders en 3.4% wist het nog niet. 163 respondenten bevonden zich in een relatie (23.8%), 508 personen hadden geen relatie (74.2%) en 14 personen vulden deze vraag niet in (2.0%).

2.3. Meetinstrumenten

2.3.1. Afhankelijke variabelen

2.3.1.1. Seksuele genderstereotiepe attitudes

De mate waarin adolescenten genderstereotiepe attitudes aannemen, werd gemeten aan de hand van de *Scale for the Assessment of Sexual Standards among Youth* (SASSY) uit het onderzoek van Emmerink, Eijnden, Bogt en Vanwesenbeeck (2017). Aangezien deze schaal oorspronkelijk 19 items bevatte, werd ervoor gekozen deze te reduceren tot vijf items om de vragenlijst in te korten. Deze vijf items werden vervolgens vertaald naar het Nederlands. De items die behouden werden, waren: ‘Ik vind het meer aanvaardbaar voor een jongen dan voor een meisje om seks te hebben zonder verliefd te zijn’,

‘Ik vind dat jongens het voortouw moeten nemen tijdens de seks en dominant moeten zijn, terwijl meisjes onderdanig moeten zijn’, ‘Het is belangrijker voor een meisje om er aantrekkelijk uit te zien dan voor een jongen’, ‘Ik denk dat het meer te verwachten is van jongens dat zij iemand bedriegen dan van meisjes’ en ‘Ik denk dat het meer aanvaardbaar is voor een jongen dat hij regelmatig masturbeert dan voor een meisje’. De respondenten moesten aanduiden in welke mate ze akkoord gingen met deze uitspraken aan de hand van een Likertschaal met zeven antwoordmogelijkheden, gaande van ‘Helemaal niet akkoord’(=1) tot ‘Helemaal akkoord’(=7).

Een PCA-analyse werd uitgevoerd op deze vijf items. Uit deze analyse bleek dat er één factor een *eigenvalue* groter dan 1 had (*eigenvalue*=2.35). Deze factor verklaart 47.07% van de variantie. De *KMO measure* had een waarde van 0.770 en de *Bartlett’s test* bleek significant. De factorladingen per item kunnen gevonden worden in tabel 1. De schaal bleek vervolgens betrouwbaar ($\alpha=0.718$) en kon niet verhoogd worden door items weg te laten. Om deze variabele aan te maken, werd een gemiddelde genomen van de vijf items. Een hogere score duidt op een hogere mate van genderstereotypering.

2.3.1.2. Objectivering van vrouwen

Om te achterhalen in welke mate adolescenten vrouwen objectiveren, werd er gebruikgemaakt van de *women as sex objects scale* (Peter & Valkenburg, 2007). Deze schaal bevatte vijf items die peilden naar de mate waarin een vrouw seksueel geobjectiveerd wordt en werden vertaald naar het Nederlands. De vijf items waren: ‘Meisjes willen altijd dat een jongen hen overtuigt om seks te hebben, ook al gebeurt dat soms onbewust’, ‘Meisjes die seksueel actief zijn, zijn aantrekkelijker’, ‘Er is niets mis met jongens die enkel geïnteresseerd zijn in een meisje omdat ze aantrekkelijk is’, ‘Een aantrekkelijk meisje weet dat ze benaderd zal worden door jongens die enkel seks met haar willen hebben’ en ‘Er is niets mis met jongens die vooral geïnteresseerd zijn in het lichaam van een meisje’. De respondenten konden aanduiden in welke mate ze akkoord gingen met deze stellingen aan de hand van een Likertschaal met vijf antwoordmogelijkheden, gaande van ‘Helemaal niet akkoord’(=1) tot ‘Helemaal akkoord’(=5).

Er werd een PCA-analyse uitgevoerd op deze vijf items. Zoals verwacht, konden deze items allemaal in dezelfde factor (*eigenvalue*=2.330) ondergebracht worden. De *KMO measure* van deze factor bedroeg 0.712 en de *Bartlett's test* was significant. Deze factor verklaart 46.59% van de variantie. De factorladingen per item kunnen gevonden worden in tabel 2. De schaal bleek betrouwbaar ($\alpha=0.709$) en kon niet spectaculair verbeterd worden door een item weg te laten. De vijf items werden opgeteld om er vervolgens een gemiddelde van te nemen. Een hogere score op deze schaal resulteert dus in een hogere mate van objectivering.

2.3.2. Onafhankelijke variabelen

2.3.2.1. Pornografiegebruik

Om na te gaan of een hoger pornografiegebruik leidde tot meer genderstereotiepe attitudes en objectivering van vrouwen, werd het pornografiegebruik van de respondenten gemeten aan de hand van een schaal die ontworpen werd door Peter en Valkenburg (2008). Deze schaal bevat vier items die peilden naar het bezoek van seksueel getinte sites door adolescenten. De respondenten moesten een antwoord geven op de vraag hoe vaak ze de voorbije zes maanden het internet hadden gebruikt om volgende seksueel getinte beelden op te zoeken: 'Afbeeldingen waarop geslachtsdelen duidelijk worden getoond', 'Filmpjes waarop geslachtsdelen duidelijk in beeld komen', 'Afbeeldingen waarop te zien is dat mensen seks hebben' en 'Filmpjes waarop te zien is dat mensen seks hebben'. Antwoorden werden gegeven aan de hand van een Likertschaal met zeven antwoordmogelijkheden: 'Nooit'(=1), 'Minder dan 1 keer per maand'(=2), '1 tot 3 keer per maand'(=3), '1 keer per week'(=4), 'Meerdere keren per week'(=5), 'Elke dag'(=6) en 'Meerder keren per dag'(=7).

Een PCA-analyse werd uitgevoerd op deze vier items. Hieruit bleek dat alle items laadden op één factor (*eigenvalue*=3.206), die 80.15% van de variantie verklaart. De *KMO measure* had een waarde van 0.750. Daarnaast was ook de *Bartlett's test* significant. De factorladingen zijn te vinden in tabel 3. Deze schaal bleek zeer betrouwbaar ($\alpha=0.915$) en kon niet verbeterd worden door een item

te verwijderen. Er werd een gemiddelde genomen van deze vier items, waardoor een hogere score op deze schaal ook duidt op een hoger pornografiegebruik.

2.3.3. Moderatorvariabelen

2.3.3.1. Genderstereotiepe attitudes van peers

Om de vraag te kunnen beantwoorden of de perceptie van genderstereotiepe attitudes bij *peers* optreden als moderator, werd voor genderstereotiepe attitudes van *peers* opnieuw de SASSY-schaal gebruikt (Emmerink et al., 2017). De schaal werd, net zoals bij de eigen genderstereotiepe attitudes, ingekort tot vijf items. De items peilden dit keer niet naar wat men zelf vond, maar wat de adolescenten dachten dat hun vrienden van bepaalde stellingen vonden. De vijf items die peilden naar genderstereotiepe attitudes van *peers* waren: ‘Mijn vriend(inn)en vinden het meer aanvaardbaar voor een jongen dan voor een meisje om seks te hebben zonder verliefd te zijn’, ‘Mijn vriend(inn)en vinden dat jongens het voortouw moeten nemen tijdens de seks en dominant moeten zijn, terwijl meisjes onderdanig moeten zijn’, ‘Mijn vriend(inn)en vinden het belangrijker voor een meisje om er aantrekkelijk uit te zien dan voor een jongen’, ‘Mijn vriend(inn)en denken dat het meer te verwachten is van jongens dat zij iemand bedriegen dan van meisjes’ en ‘Mijn vriend(inn)en denken dat het meer aanvaardbaar is voor een jongen dan voor een meisje om regelmatig te masturberen’. De respondenten moesten aanduiden in welke mate hun vrienden volgens hen akkoord gingen met deze uitspraken. De antwoorden werden gegeven aan de hand van een Likertschaal met zeven antwoordmogelijkheden, gaande van ‘Helemaal niet akkoord’(=1) tot ‘Helemaal akkoord’(=7).

Er werd een PCA-analyse uitgevoerd op deze items, waarbij werd verondersteld dat deze items, net zoals de genderstereotiepe attitudes, samen één factor zouden vormen. Uit deze analyse bleek inderdaad dat alle items onder te brengen zijn in dezelfde factor (*eigenvalue*= 2.722), die 54.43% van de variantie verklaart. De *KMO measure* had een waarde van 0.805 en de *Bartlett's test* was significant. De precieze factorladingen zijn terug te vinden in tabel 4. De betrouwbaarheid van deze schaal was hoog (α = 0.789) en kon niet verbeterd worden door

een item te verwijderen. Om deze schaal aan te maken werd het gemiddelde van de items berekend, waardoor een hogere score overeenkomt met een hogere mate van genderstereotypering door *peers*.

2.3.3.2. Demografische variabelen

Om verschillen vast te stellen omtrent geslacht en opleidingsniveau van de adolescenten, werden deze demografische variabelen opgenomen in de analyse. Het geslacht werd nagegaan door te vragen of men een jongen(=1) of een meisje(=2) was. Het opleidingsniveau werd nagegaan door de vraag te stellen welke onderwijsvorm gevolgd werd. De antwoordmogelijkheden hierbij waren 'ASO'(=1), 'BSO'(=2), 'TSO'(=3) of 'KSO'(=4).

2.3.4. Controlevariabelen

Tot slot werden enkele variabelen onder controle gehouden om zo zuiver mogelijke verbanden te kunnen meten. De eerste controlevariabele is leeftijd. De respondenten moesten hun volledige geboortedatum invullen op de survey. De leeftijd werd daarna berekend door het geboortjaar van het huidige jaartal af te trekken. Een tweede controlevariabele is het hebben van een romantische relatie. In de survey werd daarom gevraagd of men op dit moment een relatie had of niet. Daarnaast werd ook gevraagd naar de seksuele oriëntatie van de leerlingen. Dit werd gemeten aan de hand van de vraag 'In welke categorie pas jij?' met als antwoordmogelijkheden 'Heteroseksueel'(=1), 'Homoseksueel'(=2), 'Biseksueel'(=3), 'Ik omschrijf mijn seksualiteit anders'(=4) en 'Ik weet het nog niet'(=5).

Ten slotte werd er ook gepeild naar de mate waarin adolescenten sensatie opzoeken. Dit werd gemeten aan de hand van de *brief sensation seeking scale* (Stephenson, Hoyle, Palmgreen, & Slater, 2003). Deze schaal bevatte acht items: 'Ik vind het leuk om onbekende plaatsen te ontdekken', 'Ik doe graag aan angstaanjagende dingen', 'Ik vind nieuwe en spannende ervaringen leuk, zelfs als ik de regels moet breken', 'Ik verkies vrienden/vriendinnen die spannend en onvoorspelbaar zijn', 'Ik vind het leuk om op reis te gaan zonder de routes en tijdsschema's op voorhand te plannen', 'Ik word onrustig als

ik te lang thuis ben', 'Ik zou graag eens willen bungeejumpen' en 'Ik vind wilde feestjes leuk'. De respondenten moesten aangeven in welke mate ze akkoord gingen met deze uitspraken aan de hand van een Likertschaal met zeven antwoordmogelijkheden, gaande van 'Helemaal niet akkoord'(=1) tot 'Helemaal akkoord'(=7).

Er werd een PCA-analyse uitgevoerd op deze acht items, waarbij de items in 1 factor geforceerd werden (*eigenvalue*= 3.169). Deze factor verklaarde 39.61% van de variantie en had een *KMO measure* van 0.830. De *Bartlett's test* bleek ook significant. De precieze factorladingen kunnen gevonden worden in tabel 5. De betrouwbaarheid van de schaal was hoog ($\alpha = 0.761$) en deze kon niet aanzienlijk verhoogd worden door een item te verwijderen. Er werd een gemiddelde genomen van de acht items, waardoor een hogere score op de schaal overeenkomt met een hogere mate van *sensation seeking*.

3. Resultaten

3.1. Datacleaning

Vooraleer de analyses werden uitgevoerd, werd de dataset nagekeken op eventuele fouten. Enkele personen waren ouder dan 18 jaar. Vermits deze studie adolescenten tussen 14 en 18 jaar onderzocht, werden deze respondenten uit de dataset verwijderd. Vervolgens werd er een respondent gevonden die bij leeftijd de waarde '0' scoorde. Deze waarde is ongeldig en werd daarom ingegeven als *missing*. Verder werden de respondenten die meer dan de helft van de gebruikte variabelen niet hadden ingevuld uit de dataset verwijderd. Dit werd nagegaan aan de hand van een *missing value analysis*, waaruit bleek dat 5 respondenten meer dan de helft van de vragenlijst niet hadden ingevuld. Vervolgens werden enkele variabelen gehercodeerd naar dichotome variabelen om ze te kunnen gebruiken tijdens de analyses. Het ging hierbij om gender (0=jongen, 1=meisje), relatiestatus (0=ja, 1=nee) en seksuele oriëntatie (0=heteroseksueel, 1=niet heteroseksueel). Daarnaast werd de dataset gecontroleerd op *outliers*. Er konden aan de hand van de z-scores enkele *outliers* vastgesteld

worden in pornografiegebruik en objectivering van vrouwen. Deze waren echter niet problematisch. Daarom werd er gekozen om ze niet uit de dataset te verwijderen, aangezien deze waarden ook bruikbaar kunnen zijn voor de analyses. Ten slotte bleken alle variabelen normaal verdeeld te zijn. Dit werd gecontroleerd aan de hand van de waarden van de *skewness* en *kurtosis*. Bij geen enkele variabele waren deze hoger dan respectievelijk 3 en 10. Bij elke analyse werd er ook gecheckt op multicollineariteit en onafhankelijkheid van de errors, hierbij werden geen problemen ondervonden.

3.2. Beschrijvende statistieken

De respondenten scoren gemiddeld 2.06 ($M=2.06$, $SD=1.31$) op de variabele pornografiegebruik. Dit komt overeen met de antwoordoptie ‘minder dan 1 keer per maand’. Respondenten kijken dus gemiddeld minder dan 1 keer per maand naar pornografische beelden. Bij jongens bleek dit cijfer hoger te liggen ($M=2.99$, $SD=1.33$) dan bij meisjes ($M=1.31$, $SD=0.64$). Jongens kijken gemiddeld 1 keer per maand naar pornografie, terwijl meisjes gemiddeld nooit naar pornografie kijken. De respondenten hebben vervolgens een gemiddelde waarde van 3.31 op genderstereotiepe seksuele attitudes ($M=3.31$, $SD=1.03$). Dit wil zeggen dat ze gemiddeld gezien niet akkoord gaan met de stellingen en dus ook geen genderstereotiepe attitudes vertonen. Jongens ($M=3.48$, $SD=0.95$) en meisjes ($M=3.18$, $SD=1.08$) verschillen hierin niet zoveel van elkaar. Hetzelfde geldt voor objectivering ($M=2.66$, $SD=0.71$). Dit gemiddelde komt overeen met de antwoordoptie ‘noch akkoord, noch niet akkoord’. De respondenten staan dus neutraal ten opzichte van objectivering van vrouwen. Jongens hebben wel een iets hogere mate van objectivering ($M=3.01$, $SD=0.66$) dan meisjes ($M=2.40$, $SD=0.62$). Ten slotte ligt het gemiddelde bij genderstereotiepe attitudes van *peers* ($M=3.90$, $SD=1.04$) een beetje hoger dan het gemiddelde van de eigen genderstereotiepe attitudes. Dit gemiddelde komt overeen met de antwoordoptie ‘noch akkoord, noch niet akkoord’. De respondenten schatten dus in dat hun *peers*

gemiddeld neutraal staan ten opzichte van seksuele genderstereotypering. Jongens ($M=4.02$, $SD=0.99$) en meisjes ($M=3.80$, $SD=1.07$) verschillen hierin niet zoveel met elkaar. De respondenten schatten dus in dat hun *peers* iets meer genderstereotiep denken dan zichzelf.

3.3. Testen van de hypothesen

Alle hypothesen werden getest aan de hand van een meervoudige hiërarchische regressieanalyse, met eventueel een interactieterm om moderatie-effecten na te gaan. De output van de verschillende analyses kunnen gevonden worden in de bijlagen. In elke analyse werd er gebruik gemaakt van de controlevariabelen relatiestatus, seksuele oriëntatie, leeftijd, sensation seeking en geslacht. De analyses werden uitgevoerd door telkens in het eerste blok de controlevariabelen in te voeren, in het tweede blok de onafhankelijke variabelen en eventueel in het derde blok de interactieterm.

Hypothese 1a: Adolescenten die meer naar pornografie kijken, vertonen meer seksuele genderstereotiepe attitudes

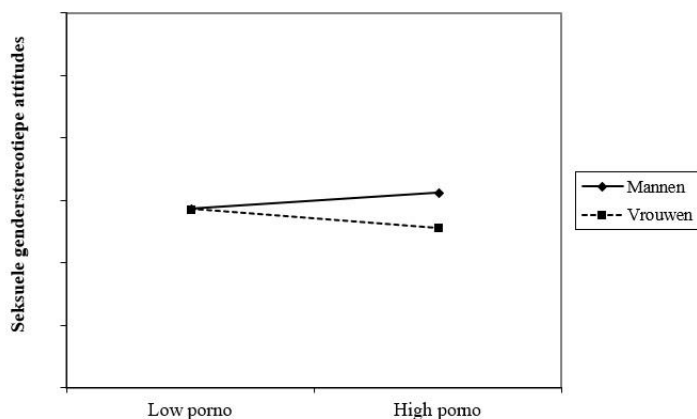
Uit een correlatieanalyse blijkt dat pornografiegebruik significant correleert met genderstereotypering ($r=0.114$, $p<0.01$). De meervoudige regressieanalyse (zie tabel 6) stelt vast dat het eerste model met enkel de controlevariabelen ($F(5,630)=14.100$, $p<0.001$), 10.1% van de totale variantie in seksuele genderstereotiepe attitudes verklaart ($R^2=0.101$). Het gaat hierbij om een zwakke associatie (R^2 Change=0.101, F Change(5,630)=14.100, $p<0.001$). Het finale model met de variabele pornografiegebruik ($F(6,629)=12.089$, $p<0.001$), vormt echter geen significante verbetering in de hoeveelheid verklaarde variantie ten opzichte van het eerste model (R^2 Change=0.003, F Change(1,629)=1.929, $p>0.05$). Pornografiegebruik kent een positieve, maar geen significante samenhang met genderstereotypering ($\beta=0.071$, $t=1.389$, $p>0.05$). Deze bevinding werd gecontroleerd voor seksuele oriëntatie ($\beta=-0.164$, $t=-4.283$, $p<0.001$) en leeftijd ($\beta=-0.214$, $t=-5.556$, $p<0.001$), die beide een

significante negatieve associatie met genderstereotypering kennen. De controlevariabelen relatiestatus ($\beta=0.041$, $t=1.069$, $p>0.05$), *sensation seeking* ($\beta=0.073$, $t=1.910$, $p>0.05$) en gender ($\beta=-0.092$, $t=-1.815$, $p>0.05$) kennen daarentegen geen significante associatie met genderstereotypering. Concreet verschilt de waarde van genderstereotiepe attitudes niet naarmate adolescenten veel of weinig pornografie bekijken. Hypothese 1a werd daarom niet bevestigd.

Hypothese 1b: Het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes is sterker voor jongens dan voor meisjes

Om deze analyse uit te voeren, werd eerst de onafhankelijke variabele pornografiegebruik gecentreerd door het gemiddelde van deze variabele af te trekken. Vervolgens werd een interactieterm aangemaakt tussen de gecentreerde variabele pornografiegebruik en gender. Uit de eerste hypothese bleek al dat de toevoeging van pornografiegebruik geen significante verbetering vormde in de verklaarde variantie. In deze meervoudige regressieanalyse (zie tabel 7) vormt het finale model met de interactieterm tussen pornografiegebruik en gender ($F(7,628)=11.058$, $p<0.001$) wel een significante toevoeging in de verklaarde variantie van seksuele genderstereotypering ($R^2 \text{ Change}=0.006$, $F \text{ Change}(1,628)=4.473$, $p<0.05$). De interactieterm voegt 0.6% extra variantie toe, waardoor in het totaal 11% verklaard wordt ($R^2=0.110$). Het gaat hier echter om een zwak verband. De interactieterm kent een negatief significant verband met seksuele genderstereotiepe attitudes ($\beta=-0.119$, $t=-2.115$, $p<0.05$). Deze associatie werd gecontroleerd voor enkele controlevariabelen. Seksuele oriëntatie ($\beta=-0.155$, $t=-4.058$, $p<0.001$) en leeftijd ($\beta=-0.207$, $t=-5.375$, $p<0.001$) kennen een significante negatieve associatie met genderstereotypering. *Sensation seeking* kent daarentegen een significante positieve relatie ($\beta=0.078$, $t=2.043$, $p<0.05$) met seksuele genderstereotypering en relatiestatus ($\beta=0.038$, $t=0.988$, $p>0.05$) kent geen significante associatie met genderstereotiepe attitudes.

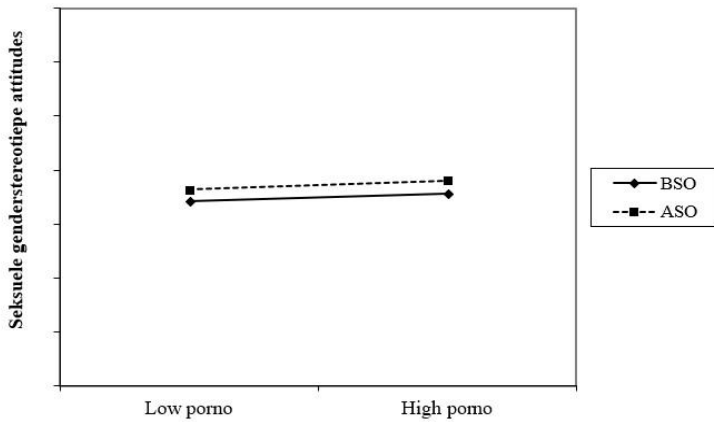
De significante interactieterm duidt erop dat de associatie tussen pornografiegebruik en genderstereotiepe attitudes verschilt naargelang het geslacht van de respondent (zie figuur 1). Om een vergelijking te maken tussen jongens en meisjes werd er een tweede interactieterm aangemaakt met een nieuwe dichotome variabele voor het geslacht ‘meisje’, waarbij de oorspronkelijke variabele gender werd verminderd met 1. Op deze manier kregen meisjes het cijfer 0 toegewezen en jongens het cijfer -1. Deze interactieterm ging dus specifiek de associatie tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes na voor meisjes. Wanneer beide geslachten met elkaar vergeleken worden, wordt opgemerkt dat de associatie tussen pornografiegebruik en genderstereotiepe attitudes wegvalt voor meisjes ($\beta=-0.145$, $t=-1.269$, $p>0.05$). Voor jongens blijft de associatie tussen pornografiegebruik en genderstereotiepe attitudes wel gelden ($\beta=0.122$, $t=2.160$, $p<0.05$). Bij jongens zullen de genderstereotiepe attitudes dus met 0.099 stijgen per eenheidsstijging in pornografiegebruik. Hypothese 1b werd bevestigd.

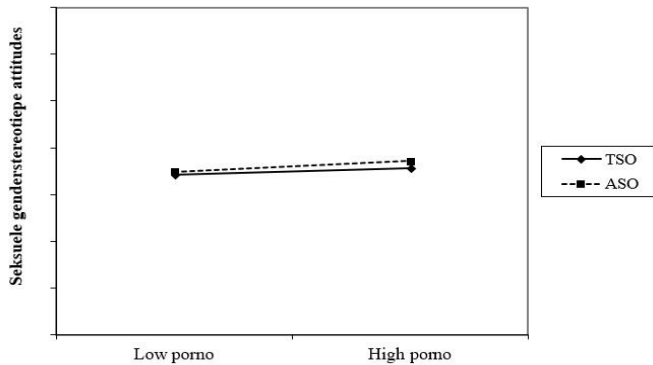
Figuur 1: Moderatie van geslacht op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes

Hypothese 1c: Het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes is sterker voor leerlingen uit het BSO dan leerlingen uit het ASO

Deze hypothese werd eveneens getest door een interactieterm aan te maken (zie tabel 8). De variabele onderwijsvorm werd eerst omgevormd tot een dummyvariabele, waarbij ASO de referentiecategorie was. BSO en TSO werden hierbij allebei getest ten opzichte van ASO. In het eerste blok werden de controlevariabelen ingevoerd, in het tweede blok de onafhankelijke dummyvariabelen BSO en TSO en de gecentreerde variabele pornografiegebruik en in het derde blok de interactietermen tussen pornografiegebruik en de onderwijsvormen. Uit de eerste hypothese bleek al dat pornografiegebruik geen significante associatie heeft met genderstereotypering. In deze analyse vormt het finale model met de interactietermen tussen pornografie en onderwijsvorm ($F(10,623)=7.745, p<0.001$) ook geen significantie in het toevoegen van de verklaarde variantie (R^2 Change=0.000, F Change(2,623)=0.158, $p>0.05$). De interactietermen van BSO ($\beta=0.007, t=0.159, p>0.05$) en TSO ($\beta=0.027, t=0.563, p>0.05$) kennen beide geen significante associatie met seksuele genderstereotypering. Dit werd gecontroleerd voor seksuele oriëntatie ($\beta=-0.168, t=-4.365, p<0.001$) en leeftijd ($\beta=-0.197, t=-4.892, p<0.001$), die beide wel een significante negatieve associatie kennen. Relatiestatus ($\beta=0.051, t=1.328, p>0.05$), *sensation seeking* ($\beta=0.074, t=1.911, p>0.05$) en gender ($\beta=-0.077, t=-1.486, p>0.05$) kennen geen significante associatie met genderstereotypering. Leerlingen uit het BSO verschillen niet significant van leerlingen uit het ASO in de mate van genderstereotypering bij een hoger pornografiegebruik (zie figuur 2). Hetzelfde geldt voor leerlingen uit het TSO (zie figuur 3). Opleidingsniveau modereert het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotypering dus niet. Hypothese 1c werd niet bevestigd.

Figuur 2: Moderatie van de onderwijsvorm BSO op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes

Figuur 3: Moderatie van de onderwijsvorm TSO op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes

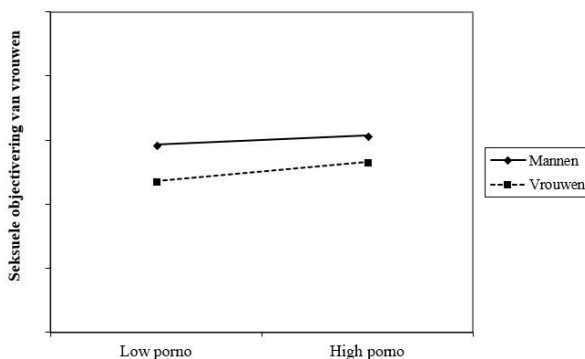
Hypothese 2a: Adolescenten die meer naar pornografie kijken, hebben een hogere graad van objectivering tegenover vrouwen

Uit een correlatieanalyse blijkt dat pornografiegebruik significant samenhangt met objectivering ($r=0.341$, $p<0.001$). Uit de meervoudige regressieanalyse (zie tabel 9) blijkt dat het eerste model met enkel controlevariabelen ($F(5,628)=35.549$, $p<0.001$) 22.1% van de variantie in objectivering verklaart ($R^2=0.221$). Het gaat om een gemiddelde associatie (R^2 Change=0.221, F Change(5,628)=35.549, $p<0.001$). Het finale model met de voorspeller pornografiegebruik ($F(6,627)=30.907$, $p<0.001$) vormt een significante verbetering in de variantie ten opzichte van het model met enkel controlevariabelen (R^2 Change=0.008, F Change(1,627)=6.219, $p<0.05$). Er wordt 0.8% meer variantie verklaard dankzij toevoeging van de variabele pornografiegebruik. Het gaat hier echter om een zwakke associatie. In het totaal verklaart dit model dus 22.8% van de variantie ($R^2=0.228$). Pornografiegebruik kent een significante positieve associatie met objectivering ($\beta=0.118$, $t=2.494$, $p<0.05$). Deze associatie vindt plaats bovenop verschillende controlevariabelen. Gender ($\beta=-0.359$, $t=-7.688$, $p<0.001$) en leeftijd ($\beta=-0.151$, $t=-4.207$, $p<0.001$) kennen een significante negatieve associatie met objectivering, terwijl *sensation seeking* ($\beta=0.070$, $t=1.959$, $p>0.05$), relatiestatus ($\beta=0.042$, $t=1.182$, $p>0.05$) en seksuele oriëntatie ($\beta=-0.068$, $t=-1.919$, $p>0.05$) geen significante associatie met objectivering kennen. Een hoger pornografiegebruik staat dus in verband met een hogere mate van objectivering van vrouwen. Concreet zal de score van objectivering met 0.065 stijgen per eenheidsstijging in pornografiegebruik. Hypothese 2a werd bevestigd.

Hypothese 2b: Het verband tussen pornografiegebruik en objectivering tegenover vrouwen is sterker voor jongens dan voor meisjes

Om deze analyse te kunnen uitvoeren werd er eerst een interactieterm aangemaakt tussen de gecentreerde variabele pornografiegebruik en gender. Deze interactieterm werd vervolgens toegevoegd aan het

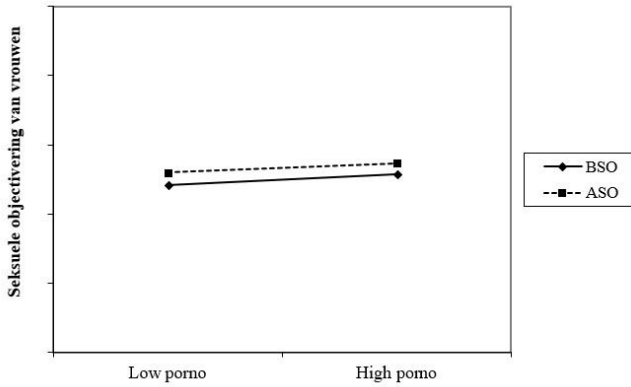
model. Uit de vorige analyse bleek dat pornografiegebruik en objectivering van vrouwen significant geassocieerd zijn met elkaar. Uit deze meervoudige regressieanalyse (zie tabel 10) blijkt dat het finale model met de interactieterm ($F(7,626)=26.613, p<0.001$) geen significante hoeveelheid extra verklaarde variantie toevoegt ($R^2 \text{ Change}=0.001, F \text{ Change}(1,626)=0.885, p>0.05$). De interactieterm kent geen significante associatie met objectivering ($\beta=0.049, t=0.941, p>0.05$). Er is dus geen sprake van een moderatie-effect van geslacht. Deze bevinding werd gecontroleerd voor de significante negatieve associatie van leeftijd ($\beta=-0.153, t=-4.269, p<0.001$) en seksuele oriëntatie ($\beta=-0.072, t=-2.005, p<0.05$) met seksuele genderstereotypering. Relatiestatus ($\beta=0.043, t=1.220, p>0.05$), en *sensation seeking* ($\beta=0.068, t=1.902, p>0.05$) kennen daarentegen geen significante associatie. De mate van seksuele genderstereotypering bij een hoger pornografiegebruik verschilt dus niet naargelang geslacht (zie figuur 4). Hypothese 2b werd niet bevestigd.

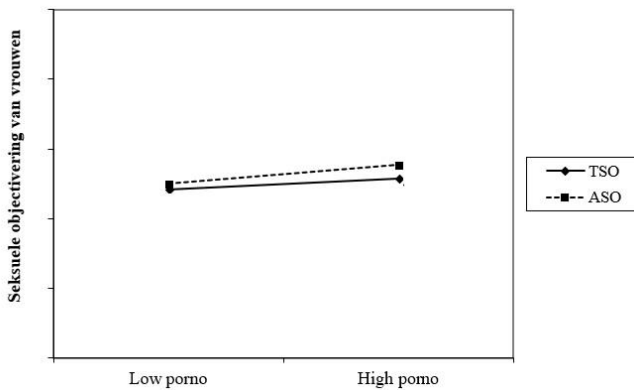
Figuur 4: Moderatie van geslacht op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele objectivering

Hypothese 2c: Het verband tussen pornografiegebruik en objectivering tegenover vrouwen is sterker voor leerlingen uit het BSO dan leerlingen uit het ASO

Ook voor deze hypothese werd een interactieterm aangemaakt. De variabele onderwijsvorm werd, net zoals bij hypothese 1c, omgevormd tot een dummyvariabele met als referentiecategorie ASO. Deze dummyvariabelen werden vermenigvuldigd met de gecentreerde variabele pornografiegebruik om de interactietermen te bekomen, die nadien werden toegevoegd aan het model. Er werd al aangetoond dat pornografiegebruik significant positief geassocieerd is met objectivering van vrouwen. Uit deze meervoudige regressieanalyse (zie tabel 11) blijkt dat het finale model met de interactietermen ($F(10,621)=19.205$, $p<0.001$) geen significante hoeveelheid extra variantie toevoegt (R^2 Change=0.001, F Change(2,621)=0.521, $p>0.05$). De interactietermen van BSO ($\beta=-0.006$, $t=-0.138$, $p>0.05$) en TSO ($\beta=0.041$, $t=0.930$, $p>0.05$) zijn niet significant. Deze bevinding werd gecontroleerd voor de significante negatieve associaties van leeftijd ($\beta=-0.127$, $t=-3.402$, $p<0.01$) en gender ($\beta=-0.334$, $t=-7.004$, $p<0.001$) en de significante positieve associatie van *sensation seeking* ($\beta=0.077$, $t=2.141$, $p<0.05$). Relatiestatus ($\beta=0.056$, $t=1.545$, $p>0.05$) en seksuele oriëntatie ($\beta=-0.070$, $t=-1.963$, $p>0.05$) kennen daarentegen geen significante associatie met objectivering. Er is dus geen significant verschil tussen leerlingen uit het ASO en leerlingen uit het BSO in de mate van objectivering bij een hoger pornografiegebruik (zie figuur 5). Hetzelfde geldt voor TSO (zie figuur 6). Er is geen sprake van moderatie van onderwijsvorm op de associatie tussen pornografiegebruik en objectivering. Hypothese 2c werd niet bevestigd.

Figuur 5: Moderatie van de onderwijsvorm BSO op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotypering

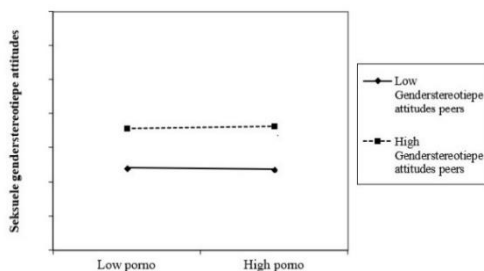
Figuur 6: Moderatie van de onderwijsvorm TSO op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotypering

Hypothese 3a: Adolescenten die denken dat hun peers seksuele genderstereotiepe attitudes hebben, zullen zelf ook meer seksuele genderstereotiepe attitudes aannemen

Uit een correlatieanalyse blijkt dat genderstereotiepe attitudes van *peers* significant correleren met de eigen genderstereotiepe attitudes ($r=0.612$, $p<0.001$). Deze analyse werd net zoals de voorgaande analyses uitgevoerd door middel van een meervoudige hiërarchische regressieanalyse (zie tabel 12). Het eerste model met enkel controlevariabelen ($F(5,633)=14.184$, $p<0.001$) verklaart 10.1% van de totale variantie in seksuele genderstereotypering ($R^2=0.101$). Het gaat om een zwakke associatie (R^2 Change=0.101, F Change(5,633)=14.184, $p<0.001$). Het finale model met de voorspeller seksuele genderstereotiepe attitudes van *peers* ($F(6,632)=74.154$, $p<0.001$) vormt een significante verbetering in de hoeveelheid verklaarde variantie van seksuele genderstereotypering ten opzichte van het model met enkel controlevariabelen (R^2 Change=0.312, F Change(1,632)=336.425, $p<0.001$). Dankzij toevoeging van seksuele genderstereotiepe attitudes van *peers*, wordt er 31.2% meer variantie verklaard. Het gaat hier om een sterke associatie. Het finale model verklaart in het totaal dus 41.3% van de totale variantie ($R^2=0.413$). Genderstereotiepe attitudes van *peers* kent een significante positieve associatie met de eigen genderstereotiepe attitudes ($\beta=0.573$, $t=18.342$, $p<0.001$). Deze associatie vindt plaats bovenop verschillende controlevariabelen. Seksuele oriëntatie ($\beta=-0.109$, $t=-3.518$, $p<0.001$), leeftijd ($\beta=-0.131$, $t=-4.216$, $p<0.001$) en gender ($\beta=-0.078$, $t=-2.505$, $p<0.05$) kennen een significante negatieve associatie met genderstereotypering. De controlevariabelen relatiestatus ($\beta=0.046$, $t=1.507$, $p>0.05$) en *sensation seeking* ($\beta=0.022$, $t=0.731$, $p>0.05$) kennen geen significante associatie met genderstereotypering. Adolescenten wiens *peers* hoog scoren op seksuele genderstereotypering, zullen dus zelf ook hoog scoren op seksuele genderstereotypering. Concreet zal de score van seksuele genderstereotiepe attitudes met 0.568 stijgen per eenheidsstijging in genderstereotiepe attitudes van *peers*. Hypothese 3a werd bevestigd.

Hypothese 3b: De perceptie van stereotiepe attitudes bij peers is een moderator in het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes

Ten slotte werd ook deze hypothese getest aan de hand van regressieanalyse met interactieterm (zie tabel 13). Er werd een interactieterm aangemaakt tussen de gecentreerde variabele pornografiegebruik en de gecentreerde variabele seksuele genderstereotypering bij *peers*. Uit voorgaande analyses bleek al dat pornografiegebruik geen significante associatie heeft met genderstereotiepe attitudes, maar genderstereotiepe attitudes van *peers* wel. Het finale model in deze analyse ($F(8,624)=55.470$, $p<0.001$) verhoogt de verklaarde variantie in seksuele genderstereotypering niet significant (R^2 Change=0.001, F Change(1,624)=0.715, $p>0.05$). De interactieterm kent geen significante associatie met seksuele genderstereotiepe attitudes ($\beta=0.026$, $t=0.845$, $p>0.05$). Dit werd gecontroleerd voor de significante negatieve associaties van seksuele oriëntatie ($\beta=-0.109$, $t=-3.514$, $p<0.001$) en leeftijd ($\beta=-0.133$, $t=-4.228$, $p<0.001$). Relatiestatus ($\beta=0.042$, $t=1.364$, $p>0.05$), *sensation seeking* ($\beta=0.022$, $t=0.691$, $p>0.05$) en gender ($\beta=-0.070$, $t=-1.715$, $p>0.05$) kennen daarentegen geen significante associatie. De associatie tussen pornografiegebruik en genderstereotiepe attitudes verschilt dus niet naargelang de mate van genderstereotiepe attitudes bij *peers* (zie figuur 7). Hypothese 3b werd niet bevestigd.

Figuur 7: Moderatie van seksuele genderstereotypering bij peers op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotypering

4. Discussie

Er heerst bezorgdheid omtrent het pornografiegebruik bij jongeren en welke invloed deze beelden kunnen hebben op hun seksuele attitudes en gedragingen. In de literatuur werd er echter een tekort aan studies vastgesteld die zich toespitsen op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes. De enkele onderzoeken die zich hier wel op focusten, bekwamen inconsistente bevindingen of vonden slechts zeer kleine verbanden (Peter & Valkenburg, 2016). In deze masterproef werd daarom besloten deze associatie grondig onder de loep te nemen door niet enkel te focussen op seksuele genderstereotypes, maar ook op objectivering van vrouwen. Daarnaast werd onderzocht of adolescenten onderling kunnen verschillen in de mate waarin ze seksuele genderstereotiepe attitudes vertonen. Er werd gekeken of bepaalde eigenschappen en omgevingsfactoren, zoals gender, opleidingsniveau en de stereotiepe attitudes van *peers*, een mogelijk modererende rol vervullen in het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes.

4.1. Seksuele genderstereotiepe attitudes

Allereerst werd het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes bestudeerd. To et al. (2012) en Brown en L'Engle (2009), stelden vast dat adolescenten met een hoger pornografiegebruik ook een hogere mate van seksuele genderstereotypering vertoonden. De resultaten van deze masterproef spreken deze bevinding echter tegen. In de resultaten werd geen algemeen verband gevonden tussen pornografiegebruik bij adolescenten en de mate waarin zij seksuele genderstereotypes ondersteunen. Het frequenter consumeren van pornografische beelden zorgt er dus niet voor dat er op een meer stereotiepe manier wordt gedacht over de seksuele genderrollen.

Hoewel er geen algemeen verband gevonden werd tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes, werd er

wel een moderatie-effect vastgesteld van geslacht op dit verband. Meer bepaald zullen jongens wel meer seksuele genderstereotiepe attitudes vertonen bij een hoger pornografiegebruik, maar meisjes niet. Deze bevinding bevestigt de hypothese dat het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes sterker is voor jongens. De resultaten komen overeen met de studie van ter Bogt et al. (2010). Zij vonden ook dat jongens die het internet gebruiken om pornografisch beeldmateriaal te zoeken een hogere mate van seksuele genderstereotypering rapporteren, terwijl dit bij meisjes niet zo is.

Ten slotte werd onderzocht of ook opleidingsniveau een rol kan spelen in dit verband. In eerder onderzoek werd gevonden dat seksuele attitudes verschillen naargelang de onderwijsvormen. Ter Bogt et al. (2010) en Glick et al. (2002) concludeerden dat een hoger opleidingsniveau in verband staat met meer liberale attitudes ten opzichte van seks en dat mensen uit een lager opleidingsniveau meer genderstereotiepe geslachtsrollen hanteren. Met deze resultaten in het achterhoofd werd er daarom voorspeld dat leerlingen uit het BSO een hogere mate van seksuele genderstereotypering rapporteren bij een hoger pornografiegebruik dan leerlingen uit het ASO. Dit bleek volgens de resultaten niet te kloppen. Het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes was niet significant voor zowel BSO als TSO ten opzichte van ASO. Hieruit kan besloten worden dat leerlingen uit het BSO geen hogere mate van seksuele genderstereotypering vertonen bij een hoger pornografiegebruik ten opzichte van leerlingen uit het ASO. Opleidingsniveau modereert het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotiepe attitudes bijgevolg niet.

Dat jongens hoger scoren op seksuele genderstereotiepe attitudes bij een hoger pornografiegebruik dan meisjes, kan verklaard worden aan de hand van het *Media Practice Model* (Steele & Brown, 1995). Jongens kijken over het algemeen veel meer naar pornografie dan meisjes (Flood, 2007; Lo & Wei, 2005) en daarnaast geloven zij ook sterker in de dubbele standaard die bestaat omtrent seksuele genderrollen (England & Bearak, 2014). Jongens hebben dus al een

stereotiepe identiteit gevormd, waardoor ze meer op zoek gaan naar mediabeelden die overeenkomen met hun eigen stereotiepe denkwijze, in dit geval pornografie. Op deze manier gaan zij de seksuele scripts die vertoond worden mogelijk sneller aanvaarden en opnemen dan meisjes, waardoor de stereotiepe denkwijze die al aanwezig was nog meer bevestigd wordt. Meisjes daarentegen denken op een minder stereotiepe manier, waardoor zij zich niet zullen identificeren met deze beelden en de seksuele genderstereotiepe scripts dus ook niet overnemen. Dat er geen verschillen gevonden werden tussen ASO en BSO kan mogelijk betekenen dat het opleidingsniveau van adolescenten geen cruciale eigenschap is die kan verklaren hoe adolescenten seksuele media interpreteren. Een andere mogelijke verklaring voor deze bevinding is dat het aantal leerlingen uit de verschillende studierichtingen in dit onderzoek niet in verhouding zijn tot elkaar. Meer dan de helft van de onderzochte leerlingen kwam uit het ASO en maar een fractie van de respondenten kwam uit het BSO. Dit kan mogelijk een impact hebben gehad op de verkregen resultaten. In de toekomst is het daarom belangrijk ervoor te zorgen dat de verschillende studierichtingen evenredig vertegenwoordigd zijn in de steekproef.

4.2. Objectivering van vrouwen

Er werd vervolgens dieper ingegaan op een aspect van seksuele genderstereotypering, namelijk seksuele objectivering van vrouwen. Voor deze relatie werden in de literatuur, in tegenstelling tot genderstereotiepe attitudes, wel eenduidige resultaten gevonden. Studies van Peter en Valkenburg (2007, 2009) en Vandenbosch en Van Oosten (2017), vonden dat een hogere blootstelling aan pornografisch materiaal gerelateerd is aan een sterker geloof dat vrouwen seksobjecten zijn. De resultaten van deze masterproef bevestigen de bevindingen die eerder gevonden werden. Een hoger pornografiegebruik bij adolescenten staat in verband met een hoge mate van seksuele objectivering van vrouwen.

Omdat bij genderstereotiepe attitudes op basis van de literatuur werd voorspeld dat dit verband gemodereerd werd door gender en opleidingsniveau, werd hetzelfde onderzocht voor seksuele objectivering van de vrouw. In tegenstelling tot seksuele genderstereotiepe attitudes, werd in het verband tussen pornografiegebruik en objectivering geen verschil gevonden tussen jongens en meisjes. Dit bevestigt de bevinding van Peter en Valkenburg (2007, 2009). Zij vonden in hun onderzoeken ook geen verschil tussen de geslachten op het gebied van objectivering. Ook opleidingsniveau bleek, net zoals bij seksuele genderstereotiepe attitudes, geen modererende rol op te nemen in dit verband. Leerlingen uit een lager opleidingsniveau zullen dus bij een hoger pornografiegebruik niet meer objectivering tegenover vrouwen vertonen dan leerlingen uit een hoger opleidingsniveau.

Dat er voor seksuele genderstereotiepe attitudes geen en voor seksuele objectivering wel een rechtstreeks verband gevonden werd met pornografiegebruik, valt mogelijk te verklaren door de extreme focus op het vrouwelijk lichaam in de verschillende media. Zowel in seksueel expliciete inhouden als in niet-expliciete inhouden wordt er vaker gefocust op het lichaam van de vrouw dan dat van de man (Ward, 2003), waardoor jongeren continu geconfronteerd worden met het idee dat het uiterlijk het belangrijkste kenmerk is van een vrouw. Dit script is dus consistent over de verschillende media heen. Daarom is het niet verwonderlijk dat adolescenten die pornografie bekijken ook een hogere mate van objectivering vertonen, aangezien het lichaam van de vrouw op zo'n expliciete manier in beeld komt. Dit bevestigt immers het denkbeeld dat al eerder werd gevormd. In de resultaten werd ook geen onderscheid gevonden tussen jongens en meisjes, wat doet vermoeden dat ze beide aan een gelijke mate worden blootgesteld aan geobjectiveerde lichamen van vrouwen. Jongens en meisjes nemen dus beide deze denkbeelden op. Ten slotte werd er, net zoals bij seksuele genderstereotypering, ook geen verschil gevonden tussen de verschillende opleidingsniveaus. Hoger en lager opgeleide leerlingen vertonen dus allebei in gelijke mate objectivering ten

opzichte van vrouwen bij een hoger pornografiegebruik. Deze bevinding doet vermoeden dat opleidingsniveau ook hier geen belangrijke voorspeller is voor het interpreteren van seksuele media. Daarnaast kan deze bevinding ook te wijten zijn aan de ongelijke verdeling van leerlingen uit de verschillende onderwijsvormen.

4.3. De rol van peers

Ten slotte werd nagegaan of de mate van seksuele genderstereotypering bij *peers* in verband staat met de eigen seksuele genderstereotypering en of deze mogelijk een rol spelen in het verband tussen pornografiegebruik en genderstereotiepe attitudes. De resultaten van dit onderzoek wijzen uit dat de perceptie van genderstereotiepe attitudes bij *peers* in verband staan met de eigen seksuele genderstereotypering. Adolescenten waarvan de *peers* dus genderstereotiep denken, zullen zelf ook een hoge mate van seksuele genderstereotypering vertonen. Deze bevinding komt overeen met andere soortgelijke onderzoeken die de rol van *peers* op het gebied van seksualiteit bestudeerden. Potard et al. (2008) vonden bijvoorbeeld dat adolescenten sneller een one night stand zullen hebben als ze weten dat hun *peers* hier ook positief tegenover staan. Daarnaast zijn adolescenten sneller geneigd om seks te hebben wanneer zij denken dat hun *peers* ook seks hebben (Hollander, 2001).

Ten slotte kan uit de resultaten geconcludeerd worden dat er geen sprake is van een moderatie-effect van seksuele genderstereotiepe attitudes van *peers* op het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotypering. Adolescenten die denken dat hun vrienden hoog scoren op genderstereotypering, zullen dus niet meer genderstereotiepe attitudes vertonen bij een hoog pornografiegebruik dan adolescenten die denken dat hun vrienden laag scoren op genderstereotypering.

Dat de seksuele stereotypes van adolescenten overeenkomen met die van hun *peers*, kan verklaard worden door de belangrijke rol die *peers* toegewezen krijgen tijdens de adolescentie (Arnett, 2013).

Jongeren zoeken personen op die sterk op zichzelf gelijken (Cohen, 1977). Op deze manier zijn gedragingen en attitudes van adolescenten en hun *peers* met elkaar verbonden (Brechwald & Prinstein, 2011). Wanneer adolescenten een bepaald denkbeeld waarnemen, gaan zij deze dus aanschouwen als de norm die geldt binnen deze groep (Kincaid, 2004). Hun eigen attitudes en gedragingen worden vervolgens aan deze norm aangepast. De correlatie tussen de attitudes van *peers* en de eigen attitudes is tevens de hoogste correlatie die gevonden werd in deze studie. Dit biedt een mogelijke verklaring voor het ontbreken van een moderatie-effect van *peers*. Omdat *peers* zo'n belangrijke rol spelen in het vormen van attitudes, is de rol van pornografie ten opzichte van seksuele attitudes mogelijk te verwaarlozen.

4.4. Beperkingen van het onderzoek

In wat volgt worden er enkele tekortkomingen van deze masterproef besproken. Een eerste kanttekening die gemaakt kan worden bij deze studie, is het gebruik van een verkorte versie van de SASSY-schaal om seksuele genderstereotiepe attitudes te meten (Emmerink et al., 2017). De oorspronkelijke schaal bevatte 19 items, maar om de lengte van het onderzoek te beperken werd deze ingekort tot slechts 5 items. Door het drastisch inkorten van deze schaal, werden bepaalde items niet opgenomen die mogelijk wel een cruciale rol kunnen spelen in het bepalen van seksuele genderstereotiepe attitudes bij adolescenten. Op deze manier is er mogelijk interessante informatie verloren gegaan.

Daarnaast werd de moderatie van genderstereotiepe attitudes van *peers* enkel nagegaan voor de eigen seksuele genderstereotiepe attitudes en niet voor seksuele objectivering. Hoewel de mate van genderstereotypering bij *peers* geen rol speelt in het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotypes, kan dit voor seksuele objectivering mogelijk wel het geval zijn. Het is daarom interessant om in vervolgonderzoek na te gaan of deze moderatie zich wel voordoet bij objectivering.

Een andere beperking van deze studie is dat de middelbare scholen waar de survey werd afgenomen niet op een aselechte manier geselecteerd werden, maar op basis van een *convenience sample*. De scholen die deelnamen aan het onderzoek waren meestal middelbare scholen waar de onderzoekers zelf hun schooltijd hebben doorgebracht of scholen die hier in de buurt lagen. Ze werden dus gezocht in de regio's waar de studenten zelf wonen, waardoor enkele regio's niet vertegenwoordigd werden in het onderzoek. Dit heeft negatieve gevolgen voor de generalisatie van de studie naar de gehele populatie, namelijk Vlaamse adolescenten tussen de 14 en 18 jaar.

Ook de keuze om een schriftelijke survey uit te voeren brengt enkele beperkingen met zich mee. Het gebruik van een survey in het algemeen is enkel geschikt om relationeel onderzoek te doen. Dit houdt in dat causale verbanden niet gevonden kunnen worden en er dus ook niet mag gesproken worden van een effect. Er kan namelijk niet uitgesloten worden dat de verbanden in deze studie ook een omgekeerde beweging kunnen maken en dat er meer pornografie geconsumeerd wordt omdat de adolescenten een genderstereotiepe persoonlijkheid hebben. Daarnaast is de kans op fouten in de data groter bij een schriftelijke, dan bij een online survey. Mogelijke fouten tijdens het coderen of non-respons van de respondenten kan implicaties hebben voor de resultaten van het onderzoek. Het is daarom interessant om in vervolgonderzoek gebruik te maken van een andere onderzoeksmethode, zoals een experiment of een longitudinale online survey, om causaliteit te kunnen toekennen en mogelijke fouten te reduceren.

Een survey berust ook op zelfrapporteringen, wat implicaties heeft voor de betrouwbaarheid van de antwoorden. Het onderwerp van dit onderzoek, namelijk pornografiegebruik, kan schaamte met zich meebrengen. Adolescenten zijn daarom eerder geneigd sociaal wenselijke antwoorden te geven op deze vragen en dus niet eerlijk te antwoorden (Cook & Selltiz, 1964). Er moet daarnaast ook rekening gehouden worden met eventuele vertekening door het geheugen, aangezien een schatting wordt gevraagd naar het pornografiegebruik

in de afgelopen zes maanden. Dit kan mogelijk moeilijk in te schatten zijn.

Ten slotte duurde de vragenlijst ongeveer een volledig lesuur, wat voor veel respondenten te lang was. Uit de opmerkingen van respondenten op het onderzoek bleek dat veel leerlingen de vragenlijst te lang vonden of er moeilijkheden bij ondervonden. Dit heeft mogelijk een impact gehad op de resultaten die verkregen werden. Respondenten die geen zin meer hadden om de vragenlijst verder in te vullen of bepaalde vragen niet begrepen, hebben vaak antwoorden aangeduid zonder de vraag correct te lezen.

4.5. Mogelijke suggesties voor vervolgonderzoek.

Ten slotte worden er enkele interessante denkpistes voorgesteld waar toekomstig onderzoek zich mogelijk in kan verdiepen. Een eerste suggestie voor vervolgonderzoek is om een onderscheid te maken tussen de verschillende soorten pornografie. In dit onderzoek werd er gebruikgemaakt van een algemene definitie van pornografie, maar de verschillende vormen kunnen mogelijk een andere invloed uitoefenen. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat adolescenten die graag gewelddadige beelden consumeren seksuele genderstereotiepe attitudes veel meer overnemen, dan adolescenten die liever vrouwvriendelijke video's bekijken.

Daarnaast is het interessant om in vervolgonderzoek na te gaan of er eventuele andere variabelen optreden als moderator. In dit onderzoek werd enkel gefocust op gender, onderwijsvorm en *peers*, maar ook andere factoren zoals sociaal-economische status, leeftijd, seksuele oriëntatie en afkomst zijn mogelijk interessant om te onderzoeken.

Vervolgens werd in dit onderzoek gevonden dat pornografiegebruik gerelateerd is aan seksuele objectivering van vrouwen, voor zowel jongens als meisjes. Het is interessant om te onderzoeken welke implicaties deze bevinding heeft voor adolescente meisjes op onder andere de kijk op hun eigen lichaam. Op die manier

kan achterhaald worden of zij deze denkbeelden internaliseren en mogelijk zichzelf gaan objectiveren.

Tot slot kan vervolgonderzoek zich verdiepen in de specifieke rol van *peers* op genderstereotiepe denkbeelden. In dit onderzoek werd gevonden dat de relatie tussen de genderstereotiepe attitudes van *peers* en de eigen genderstereotiepe attitudes zeer hoog is. Vervolgonderzoek kan daarom nagaan of de rol van pornografie te verwaarlozen is ten opzichte van de rol van *peers*.

5. Conclusie

Deze masterproef onderzocht of het gebruik van pornografische beelden ervoor zorgt dat de seksuele genderstereotiepe denkbeelden in stand gehouden worden. Uit de bevindingen van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat de kritiek die gevormd wordt op pornografie niet geheel onterecht is, maar toch genuanceerd moet worden.

De resultaten tonen dat adolescente jongens die pornografie consumeren een hogere mate van seksuele genderstereotypering vertonen. Bij meisjes werd dit verband niet gevonden. Daarnaast vertonen adolescenten die pornografie consumeren ook meer objectivering ten opzichte van vrouwen. Hoewel er dus verbanden aanwezig zijn tussen pornografiegebruik en seksuele attitudes, zijn deze zeer klein en kan een mogelijk andere verklaring voor deze attitudes niet uitgesloten worden. Ten slotte werd gevonden dat adolescenten die genderstereotiepe denkbeelden waarnemen bij hun *peers*, zelf ook sterkere stereotiepe attitudes vertonen. De genderstereotiepe attitudes van *peers* speelden echter geen rol in het verband tussen pornografiegebruik en seksuele genderstereotypering. De associatie tussen de genderstereotypering bij *peers* en de eigen genderstereotiepe attitudes bleek zo groot, dat kan verondersteld worden dat *peers* een belangrijkere rol spelen in deze denkbeelden dan pornografie. Het conformeren aan de peernormen blijft duidelijk een belangrijk aspect in de ontwikkeling van adolescenten.

De uitkomsten van deze masterproef geven meer inzicht in de rol van pornografie op de seksuele attitudes. Hoewel de kleine verbanden doen vermoeden dat de invloed van pornografie op zulke attitudes gering is, blijft het toch belangrijk om jongeren kritisch te leren omgaan met dit soort beelden. De ouders en de school kunnen adolescenten mogelijk sensibiliseren in het omgaan met pornografie.

6. Referenties

- Arnett, J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *The American Psychologist*, 55(5), 469-480.
- Arnett, J. (2013). *Adolescence and emerging adulthood: A cultural approach* (5th ed.). Boston: Pearson.
- Ballard, S., & Morris, M. (1998). Sources of Sexuality Information for University Students. *Journal of Sex Education and Therapy*, 23(4), 278-287. doi:10.1080/01614576.1998.11074263
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory* (Prentice-Hall series in social learning theory). Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Barak, A., & Fisher, W. (2001). Toward an Internet-driven, theoretically-based, innovative approach to sex education. *The Journal of Sex Research*, 38(4), 324-332. doi:10.1080/00224490109552103
- Barron, M., & Kimmel, M. (2000). Sexual violence in three pornographic media: Toward a sociological explanation. *Journal of Sex Research*, 37(2), 161-168. doi:10.1080/00224490009552033
- Bem, S. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88(4), 354-364. doi:10.1037/0033-295X.88.4.354
- Beres, M. (2014). Points of Convergence: Introducing Sexual Scripting Theory to Discourse Approaches to the Study of Sexuality. *Sexuality & Culture*, 18(1), 76-88. doi:10.1007/s12119-013-9176-3

- Beyens, I., Vandenbosch, L., & Eggermont, S. (2015). Early Adolescent Boys' Exposure to Internet Pornography. *The Journal of Early Adolescence*, 35(8), 1045-1068. doi:doi:10.1177/0272431614548069
- Bleakley, A., Hennessy, M., Fishbein, M., & Jordan, A. (2009). How Sources of Sexual Information Relate to Adolescents' Beliefs about Sex. *American Journal of Health Behavior*, 33(1), 37-48.
- Boies, S.C. (2002). University students' uses of and reactions to online sexual information and entertainment: Links to online and offline sexual behaviour. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 11(2), 77-89.
- Braun-Courville, D.K., & Rojas, M. (2009). Exposure to Sexually Explicit Web Sites and Adolescent Sexual Attitudes and Behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 45(2), 156-162. doi:10.1016/j.jadohealth.2008.12.004
- Brechwald, W.A., & Prinstein, M.J. (2011). Beyond Homophily: A Decade of Advances in Understanding Peer Influence Processes. *Journal of Research on Adolescence*, 21(1), 166-179. doi:10.1111/j.1532-7795.2010.00721.x
- Bretl, D., & Cantor, J. (1988). The portrayal of men and women in U.S. television commercials: A recent content analysis and trends over 15 years. *Sex Roles*, 18(9), 595-609.
- Bridges, A., Wosnitzer, R., Scharrer, E., Sun, C., & Liberman, R. (2010). Aggression and Sexual Behavior in Best-Selling Pornography Videos: A Content Analysis Update. *Violence Against Women*, 16(10), 1065-1085. doi:10.1177/1077801210382866
- Brosius, H.B., Weaver, J.B., & Staab, J.F. (1993). Exploring the social and sexual "reality" of contemporary pornography. *Journal of*

Sex Research, 30(2), 161-170. doi:
10.1080/00224499309551697

- Brown, J. (2002). Mass media influences on sexuality. *Journal of Sex Research*, 39(1), 42-45. doi:10.1080/00224490209552118
- Brown, J.D., & L'Engle, K.L. (2009). X-rated: Sexual attitudes and behaviors associated with U.S. early adolescents' exposure to sexually explicit media.(Author abstract)(Report). *Communication Research*, 36(1), 129-151. doi:10.1177/0093650208326465
- Brown, J.D., Halpern, C.T., & L'Engle, K.L. (2005). Mass media as a sexual super peer for early maturing girls. *Journal of Adolescent Health*, 36(5), 420-427. doi:10.1016/j.jadohealth.2004.06.003
- Brown, J.D., & Keller, S.N. (2009). Blame or acclaim? The role of the media as teen sexuality educators. In E. Schroeder & J. Kuriansky (Eds.), *Sexuality education: Past, present, and future, Vol. 4: Emerging techniques and technologies* (pp. 75-97). Westport, CT: Praeger Publishers/Greenwood Publishing Group.
- Brown, J.D., Steele, J.R. & Walsh-Childers, K. (2002). *Sexual Teens, Sexual Media. Investigating Media's influence on Adolescent Sexuality*. London: Lawrence Erlbaum
- Browne, B. (1998). Gender Stereotypes in Advertising on Children's Television in the 1990s: A Cross-National Analysis. *Journal of Advertising*, 27(1), 83-96. doi:10.1080/00913367.1998.10673544
- Buchanan, C.M., Eccles, J.S., & Becker, J.B. (1992). Are adolescents the victims of raging hormones: Evidence for activational effects of hormones on moods and behavior at

- adolescence. *Psychological Bulletin*, 111(1), 62-107.
doi:10.1037/0033-2909.111.1.62
- Carroll, J.S., Padilla-Walker, L.M., Nelson, L.J., Olson, C.D., McNamara Barry, C., & Madsen, S.D. (2008). Generation XXX: Pornography Acceptance and Use among Emerging Adults. *Journal of Adolescent Research*, 23(1), 6-30.
doi:10.1177/0743558407306348
- Carver, K., Joyner, K., & Udry, J.R. (2003). National estimates of adolescent romantic relationships. In P. Florsheim (Ed.), *Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications* (pp. 23-56). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Chia, S. (2006). How Peers Mediate Media Influence on Adolescents' Sexual Attitudes and Sexual Behavior. *Journal of Communication*, 56(3), 585-606. doi:10.1111/j.1460-2466.2006.00302.x
- Cohen, J. (1977). Sources of Peer Group Homogeneity. *Sociology of Education*, 50(4), 227-241. doi:10.2307/2112497
- Collins, W.A., & Laursen, B. (2006). Parent-Adolescents Relationships. In P. Noller & J.A. Feeney (Eds.), *Close relationships: Functions, forms and processes* (pp. 111-125). Hove, England: Psychology Press/Taylor & Francis.
- Cook, S.W., & Selltiz, C. (1964). A Multiple-Indicator Approach to Attitude Measurement. *Psychological Bulletin*, 62, 36-55.
doi:10.1037/h0040289
- Cooper, A. (1998). Sexuality and the Internet: Surfing into the New Millennium. (1998). *CyberPsychology & Behavior*, 1(2), 187-193. doi:10.1089/cpb.1998.1.187

- Daniels, E., & Wartena, H. (2011). Athlete or Sex Symbol: What Boys Think of Media Representations of Female Athletes. *Sex Roles*, 65(7-8), 566-579. doi:10.1007/s11199-011-9959-7
- Diamond, L.M., & Savin-Williams, R.C. (2009). Adolescent sexuality. In R.M. Lerner & L. Steinberg (Eds.), *Handbook of Adolescent Psychology* (pp. 479-523). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons
- Dines, G., Jensen, R., & Russo, A. (1998). *Pornography: The production and consumption of inequality*. London: Routledge.
- Emmerink, P., Eijnden, R., Bogt, T., & Vanwesenbeeck, I. (2017). A Scale for the Assessment of Sexual Standards Among Youth: Psychometric Properties. *Archives of Sexual Behavior*, 46(6), 1699-1709. doi:10.1007/s10508-017-1001-x
- England, P., & Bearak, J. (2014). The sexual double standard and gender differences in attitudes toward casual sex among U.S. university students. *Demographic Research*, 30(46), 1327-1338.
- Flood, M. (2007). Exposure to pornography among youth in Australia. *Journal of Sociology*, 43(1), 45-60. doi:10.1177/1440783307073934
- Fredrickson, B., & Roberts, T. (1997). Objectification theory - Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology Of Women Quarterly*, 21(2), 173-206. doi:10.1111/j.1471-6402.1997.tb00108.x
- Frith, H., & Kitzinger, C. (2001). Reformulating sexual script theory developing a discursive psychology of sexual negotiation. *Theory & Psychology*, 11(2), 209-232. doi:10.1177/0959354301112004

- Gagnon, J.H., & Simon, W. (1973). *Sexual conduct: The social sources of human sexuality*. Chicago: Aldine
- Garos, S., Beggan, J., Kluck, A., & Easton, A. (2004). Sexism and Pornography Use. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 16(1), 69-96. doi:10.1300/J056v16n01_05
- Gaughan, M. (2006). The Gender Structure of Adolescent Peer Influence on Drinking. *Journal of Health and Social Behavior*, 47(1), 47-61. doi:10.1177/0022146506047001047
- Glick, P., Lameiras, M., & Castro, Y. (2002). Education and Catholic Religiosity as Predictors of Hostile and Benevolent Sexism Toward Women and Men. *Sex Roles*, 47(9), 433-441. doi:10.1023/A:1021696209949
- Gorman, S., Monk-Turner, E., & Fish, J. (2010). Free Adult Internet Web Sites: How Prevalent Are Degrading Acts? *Gender Issues*, 27(3), 131-145. doi:10.1007/s12147-010-9095-7
- Greenberg, B.S., Brown, J.D., & Buerkel-Rothfuss, N. (1993). *Media, sex and the adolescent* (Hampton press communication series). Cresskill: Hampton press.
- Harris, J. (1998). *The nurture assumption: Why children turn out the way they do*. New York: Free Press.
- Herbenick, D., Reece, M., Schick, V., Sanders, S., Dodge, B., & Fortenberry, J. (2010). Sexual Behavior in the United States: Results from a National Probability Sample of Men and Women Ages 14–94. *Journal of Sexual Medicine*, 7, 255-265. doi:10.1111/j.1743-6109.2010.02012.x
- Hurrelmann, K. (1996). The social world of adolescents: a sociological perspective. In K. Hurrelmann & S. Hamilton (Eds.), *Social problems and social contexts in adolescence: Perspectives across boundaries* (pp. 39-62). Hawthorne, New York: Aldine de Gruyter.

- Hollander, D. (2001). Perceptions of Peer Behavior Predict Whether Peruvian Adolescents Have Had Sex. *International Family Planning Perspectives*, 27(3), 157-158. doi:10.2307/2673843
- Jewell, J., & Brown, A. (2013). Sexting, Catcalls, and Butt Slaps: How Gender Stereotypes and Perceived Group Norms Predict Sexualized Behavior. *Sex Roles*, 69(11), 594-604. doi:10.1007/s11199-013-0320-1
- Kim, J., Lynn Sorsoli, C., Collins, K., Zylbergold, B., Schooler, D., & Tolman, D. (2007). From Sex to Sexuality: Exposing the Heterosexual Script on Primetime Network Television. *Journal of Sex Research*, 44(2), 145-157. doi:10.1080/00224490701263660
- Kincaid, D.L. (2004). From innovation to social norm: Bounded normative influence. *Journal of Health Communication*, 9(1), 37-57. doi:10.1080/10810730490271511
- Klaassen, M.J.E., & Peter, J. (2014). Gender (In)equality in Internet Pornography: A Content Analysis of Popular Pornographic Internet Videos. *The Journal of Sex Research*, 52(7), 1-15. doi:10.1080/00224499.2014.976781
- Koletić, G. (2017). Longitudinal associations between the use of sexually explicit material and adolescents' attitudes and behaviors: A narrative review of studies. *Journal of Adolescence*, 57, 119-133. doi:10.1016/j.adolescence.2017.04.006
- Konijn, E., Oegema, D., Schneider, I., de Vos, B., Krijt, M., & Prins, J. (2010). *Jong en multimediaal: Mediagebruik en meningsvorming onder jongeren, in het bijzonder moslimjongeren*. Amsterdam: Vrije universiteit Amsterdam

- Lacroix, J., & Pratto, F. (2015). Instrumentality and the denial of personhood: The social psychology of objectifying others. *Revue Internationale De Psychologie Sociale*, 28(1), 183-211.
- Lampert, T., Sygusch, R., & Schlack. R. (2007). Nutzung elektronischer Medien im Jugendalter. *Bundesgesundheitsblatt - Gesundheitsforschung - Gesundheitsschutz*, 50(5), 643-652. doi:10.1007/s00103-007-0225-7
- L'Engle, K.L., Brown, J.D., & Kenneavy, K. (2006). The mass media are an important context for adolescents' sexual behavior. *Journal of Adolescent Health*, 38(3), 186-192. doi:10.1016/j.jadohealth.2005.03.020
- Lo, V., & Wei, R. (2002). Third-Person Effect, Gender, and Pornography on the Internet. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 46(1), 13-33. doi:10.1207/s15506878jobem4601_2
- Lo, V., & Wei, R. (2005). Exposure to Internet pornography and Taiwanese adolescents' sexual attitudes and behavior. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 49(2), 221-237. doi:10.1207/s15506878jobem4902_5
- Löfgren-Martenson, L., & Mansson, S. (2010). Lust, Love, and Life: A Qualitative Study of Swedish Adolescents' Perceptions and Experiences with Pornography. *Journal Of Sex Research*, 47(6), 568-579. doi:10.1080/00224490903151374
- Loughnan, S., Haslam, N., Murnane, T., Vaes, J., Reynolds, C., & Suitner, C. (2010). Objectification leads to depersonalization: The denial of mind and moral concern to objectified others. *European Journal of Social Psychology*, 40(5), 709-717. doi:10.1002/ejsp.755

- Luder, M.-T., Pittet, I., Berchtold, A., Akre, C., Michaud, P.-A., & Suris, J.C. (2011). Associations between online pornography and sexual behavior among adolescents: Myth or reality? *Archives of Sexual Behavior*, 40(5), 1027–1035. doi:10.1007/s10508-010-9714-0
- McCormick, N.B. (2010). Preface to sexual scripts: Social and therapeutic implications. *Sexual and Relationship Therapy*, 25(1), 91–95. doi:10.1080/14681990903563707
- Mckee, A. (2005). The objectification of women in mainstream pornographic videos in Australia. *Journal of Sex Research*, 42(4), 277-290. doi:10.1080/00224490509552283
- Moore, S., & Rosenthal, D. (2006). *Sexuality in adolescence: Current trends (Adolescence and society)*. London: Routledge.
- Nussbaum, M. (1995). Objectification. *Philosophy and Public Affairs*, 24(4), 249–291.
- Owens, E., Behun, R., Manning, J., & Reid, R. (2012). The Impact of Internet Pornography on Adolescents: A Review of the Research. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19(1-2), 99-122. doi:10.1080/10720162.2012.660431
- Pardun, C.J. (2002). Romancing the Script; Identifying the Romantic Agenda in Top-Grossing Movies. In J.D. Brown, J.R Steele, & K. Walsh-Childers (Eds.), *Sexual Teens, Sexual Media: Investigating Media's Influence on Adolescents Sexuality* (pp. 211-225). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates
- Peter, J., & Valkenburg, P. (2006a). Adolescents' Exposure to Sexually Explicit Material on the Internet. *Communication Research*, 33(2), 178-204. doi:10.1177/0093650205285369
- Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2006b). Adolescents' exposure to sexually explicit online material and recreational attitudes

- toward sex. *Journal of Communication*, 56(4), 639-660. doi: 10.1111/j.1460-2466.2006.00313.x
- Peter, J., & Valkenburg, P. (2007). Adolescents' Exposure to a Sexualized Media Environment and Their Notions of Women as Sex Objects. *Sex Roles*, 56(5), 381-395. doi:10.1007/s11199-006-9176-y
- Peter, J., & Valkenburg, P.M. (2008). Adolescents' exposure to sexually explicit Internet material, sexual uncertainty, and attitudes toward uncommitted sexual exploration: Is there a link? *Communication Research*, 35(5), 579-601. doi: 10.1177/0093650208321754
- Peter, J., & Valkenburg, P.M. (2009). Adolescents' exposure to sexually explicit Internet material and notions of women as sex objects: Assessing causality and underlying processes. *Journal of Communication*, 59(3), 407-433. doi:10.1111/j.1460-2466.2009.01422.x
- Peter, J., & Valkenburg, P.M. (2010). Processes underlying the effects of adolescents' use of sexually explicit Internet material: The role of perceived realism. *Communication Research*, 37(3), 375-399. doi:10.1177/0093650210362464
- Peter, J., & Valkenburg, P. (2011). The Use of Sexually Explicit Internet Material and Its Antecedents: A Longitudinal Comparison of Adolescents and Adults. *Archives of Sexual Behavior*, 40(5), 1015-1025. doi:10.1007/s10508-010-9644-x
- Peter, J., & Valkenburg, P. (2012). Do Questions about Watching Internet Pornography Make People Watch Internet Pornography? A Comparison Between Adolescents and Adults. *International Journal of Public Opinion Research*, 24(3), 400-410. doi:10.1093/ijpor/edr052

- Peter, J., & Valkenburg, P. (2016). Adolescents and Pornography: A Review of 20 Years of Research. *The Journal of Sex Research*, 53(4-5), 509-531. doi:10.1080/00224499.2016.1143441
- Petersen, J.L., & Hyde, J.S. (2010). A Meta-Analytic Review of Research on Gender Differences in Sexuality, 1993-2007. *Psychological Bulletin*, 136(1), 21-38. doi: 10.1037/a0017504
- Potard, C., Courtois, R., & Rusch, E. (2008). The influence of peers on risky sexual behaviour during adolescence. *European Journal of Contraception and Reproductive Healthcare*, 13(3), 264-270. doi:10.1080/13625180802273530
- Roberts, D.F., Foehr, U.G., & Rideout, V. (2005). *Generation M: Media in the lives of 8–18 year olds*. Menlo Park, CA: The Henry J. Kaiser Family Foundation
- Ropelato, J. (2009). Internet pornography statistics. Geraadpleegd via <http://www.ministryoftruth.me.uk/wpcontent/uploads/2014/03/IFR2013.pdf>
- Rubin, K.H, Bukowski, W.M, & Laursen, B. (2009). *Handbook of peer interactions, relationships, and groups* (Social, emotional, and personality development in context). New York: Guilford Press.
- Santelli, J.S., Kaiser, J., Hirsch, L., Radosh, A., Simkin, L., & Middlestadt, S. (2004). Initiation of sexual intercourse among middle school adolescents: The influence of psychosocial factors. *Journal of Adolescent Health*, 34(3), 200-208. doi:10.1016/j.jadohealth.2003.06.004
- Schauer, T. (2005). Women’s porno: The heterosexual female gaze in porn sites “for women”. *Sexuality & Culture*, 9(2), 42-64. doi:10.1007/s12119-005-1007-8
- Séguin, L., Rodrigue, C., & Lavigne, J. (2018). Consuming Ecstasy: Representations of Male and Female Orgasm in Mainstream

- Pornography. *The Journal of Sex Research*, 55(3), 348-356. doi:10.1080/00224499.2017.1332152
- Ševčíková, A., & Daneback, K. (2014). Online pornography use in adolescence: Age and gender differences. *European Journal of Developmental Psychology*, 11(6), 674–686. doi:10.1080/17405629.2014.926808
- Sieving, R., Eisenberg, M., Pettingell, S., & Skay, C. (2006). Friends' Influence on Adolescents' First Sexual Intercourse. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 38(1), 13-19. doi:10.1363/3801306
- Simon, W. (1996). *Postmodern sexualities*. London: Routledge.
- Simon, W., & Gagnon, J.H. (1986). Sexual scripts: Permanence and change. *Archives of Sexual Behavior*, 15, 97–120. doi:10.1007/BF01542219
- Steele, J.R. (1999). Teenage sexuality and media practice: Factoring in the influences of family, friends, and school. *Journal of Sex Research*, 36(4), 331-341. doi:10.1080/00224499909552005
- Steele, J.R. & Brown, J.D. (1995). Adolescent room culture: Studying media in the context of everyday life. *Journal of Youth and Adolescence*, 24(5), 551-576. doi:10.1007/BF01537056
- Stephenson, M.T., Hoyle, R.H., Palmgreen, P., & Slater, M.D. (2003). Brief measures of sensation seeking for screening and large-scale surveys. *Drug and Alcohol Dependence*, 72(3), 279-286. doi:10.1016/j.drugalcdep.2003.08.003
- Sun, C., Bridges, A., Johnson, J., & Ezzell, A. (2016). Pornography and the Male Sexual Script: An Analysis of Consumption and Sexual Relations. *Archives of Sexual Behavior*, 45(4), 983-994. doi:10.1007/s10508-014-0391-2

- Sutton, M.J., Brown, J.D., Wilson, K.M., & Klein, J.D. (2002). Shaking the Tree of Knowledge for Forbidden Fruit: Where Adolescents Learn About Sexuality and Contraception. In J.D. Brown, J.R Steele, & K. Walsh-Childers (Eds.), *Sexual Teens, Sexual Media: Investigating Media's Influence on Adolescents Sexuality* (pp. 25-55). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates
- Ter Bogt, T.F.M., Engels, R.C.M.E., Bogers, S., & Kloosterman, M. (2010). "Shake It Baby, Shake It": Media Preferences, Sexual Attitudes and Gender Stereotypes Among Adolescents. *Sex Roles*, 63, 844-0025. doi:10.1007/s11199-010-9815-1
- To, S-M., Ngai, S.S-Y., & Iu Kan, S-M. (2012). Direct and mediating effects of accessing sexually explicit online materials on Hong Kong adolescents' attitude, knowledge, and behavior relating to sex. *Children and Youth Services Review*, 34(11), 2156-2163. doi:10.1016/j.chilyouth.2012.07.019
- Tolman, D.L., Kim, J.L., Schooler, D., & Sorsoli, C.L. (2007). Rethinking the Associations between Television Viewing and Adolescent Sexuality Development: Bringing Gender into Focus. *Journal of Adolescent Health*, 40(1), 84.e9-84.e16. doi:10.1016/j.jadohealth.2006.08.002
- Tolman, D., Striepe, M., & Harmon, T. (2003). Gender matters: Constructing a model of adolescent sexual health. *Journal of Sex Research*, 40(1), 4-12. doi:10.1080/00224490309552162
- Træen, B., Spitznogle, K., & Beverfjord, A. (2004). Attitudes and use of pornography in the Norwegian population 2002. *Journal of Sex Research*, 41(2), 193-200. doi:10.1080/00224490409552227
- Vandenbosch, L., & Van Oosten, J. (2017). The Relationship Between Online Pornography and the Sexual Objectification of Women: The Attenuating Role of Porn Literacy Education.

Journal of Communication, 67(6), 1015-1036.
doi:10.1111/jcom.12341

- Van den Eijnden, R.J.J.M., Spijkerman, R., Vermulst, A.A., Van Rooij, T.J., & Engels, R.C.M.E. (2010). Compulsive Internet Use among Adolescents: Bidirectional Parent-Child Relationships. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 38(1), 77-89
- Van Doorn, N. (2010). Keeping it real: User-generated pornography, gender reification, and visual pleasure. *Convergence*, 16(4), 411-430. doi:10.1177/1354856510375144
- Vannier, S., Currie, A., & O'Sullivan, L. (2014). Schoolgirls and Soccer Moms: A Content Analysis of Free “Teen” and “MILF” Online Pornography. *Journal of Sex Research*, 51(3), 1-12. doi:10.1080/00224499.2013.829795
- Wallmyr, G., & Welin, C. (2006). Young People, Pornography, And Sexuality: Sources And Attitudes. *The Journal of School Nursing*, 22(5), 290-295.
doi:10.1177/10598405060220050801
- Ward, L.M. (2002). Does Television Exposure Affect Emerging Adults' Attitudes and Assumptions About Sexual Relationships? Correlational and Experimental Confirmation. *Journal of Youth and Adolescence*, 31(1), 1-15.
doi:10.1023/A:1014068031532
- Ward, L.M. (2003). Understanding the role of entertainment media in the sexual socialization of American youth: A review of empirical research. *Developmental Review*, 23(3), 347-388.
doi:10.1016/S0273-2297(03)00013-3
- Ward, L.M., Gorvine, B., & Cytron, A. (2002). Would that really happen? Adolescents' perceptions of sexual relationships according to prime-time television. In J.D. Brown, J.R. Steele

- & K. Walsh-Childers (Eds.), *Sexual teens, sexual media: Investigating media's influence on adolescent sexuality* (pp. 95-123). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Watts, J., & O'Byrne, P. (2010). Theory and Practice: Examining PHAC's STI Assessment Guidelines Using Sexual Script Theory. *Aporia*, 2(4), 6-18.
- Wiederman, M.W. (2015). Sexual Script Theory: Past, Present, and Future. In J. DeLamater (Ed.), *Handbook of the Sociology of Sexualities* (pp.7-22). Cham: Springer International Publishing. doi:10.1007%2F978-3-319-17341-2
- Wolak, J., Mitchell, K., & Finkelhor, D. (2007). Unwanted and wanted exposure to online pornography in a national sample of youth Internet users. *Pediatrics*, 119(2), 247–257. doi:10.1542/peds.2006-1891
- Wright, P.J. (2011). Mass media effects on youth sexual behavior: Assessing the claim for causality. *Communication Yearbook*, 35, 343–386. doi:10.1080/23808985.2011.11679121
- Ybarra, M.L., & Mitchell, K.J. (2005). Exposure to Internet pornography among children and adolescents: A national survey. *CyberPsychology and Behavior*, 8(5), 473–486. doi:10.1089/cpb.2005.8.473

7. Bijlagen

I. Factorladingen

Item	Factorlading
Ik vind het meer aanvaardbaar voor een jongen dan voor een meisje om seks te hebben zonder verliefd te zijn	0.697
Ik vind dat jongens het voortouw moeten nemen tijdens de seks en dominant moeten zijn, terwijl meisjes onderdanig moeten zijn	0.670
Het is belangrijker voor een meisje om er aantrekkelijk uit te zien dan voor een jongen	0.713
Ik denk dat het meer te verwachten is van jongens dat zij iemand bedriegen dan van meisjes	0.677
Ik denk dat het meer aanvaardbaar is voor een jongen dat hij regelmatig masturbeert dan voor een meisje	0.671

Tabel 1: Factorladingen seksuele genderstereotiepe attitudes

Item	Factorlading
Meisjes willen altijd dat een jongen hen overtuigd om seks te hebben, ook al gebeurt dat soms onbewust	0.679
Meisjes die seksueel actief zijn, zijn aantrekkelijker	0.706
Er is niets mis met jongens die enkel geïnteresseerd zijn in een meisje omdat ze aantrekkelijk is	0.751
Een aantrekkelijk meisje weet dat ze benaderd zal worden door jongens die enkel seks met haar willen hebben	0.526
Er is niets mis met jongens die vooral geïnteresseerd zijn in het lichaam van een meisje	0.728

Tabel 2: Factorladingen objectivering van vrouwen

Item	Factorlading
Afbeeldingen waarop geslachtsdelen duidelijk worden getoond	0.878
Filmpjes waarop geslachtsdelen duidelijk in beeld komen	0.927
Afbeeldingen waarop te zien is dat mensen seks hebben	0.865
Filmpjes waarop te zien is dat mensen seks hebben	0.909

Tabel 3: Factorladingen pornografiegebruik

Item	Factorlading
Mijn vriend(inn)en vinden het meer aanvaardbaar voor een jongen dan voor een meisje om seks te hebben zonder verliefd te zijn	0.794
Mijn vriend(inn)en vinden dat jongens het voortouw moeten nemen tijdens de seks en dominant moeten zijn, terwijl meisjes onderdanig moeten zijn	0.770
Mijn vriend(inn)en vinden het belangrijker voor een meisje om er aantrekkelijk uit te zien dan voor een jongen	0.711
Mijn vriend(inn)en denken dat het meer te verwachten is van jongens dat zij iemand bedriegen dan van meisjes	0.689
Mijn vriend(inn)en denken dat het meer aanvaardbaar is voor een jongen dan voor een meisje om regelmatig te masturberen	0.721

Tabel 4: Factorladingen seksuele genderstereotiepe attitudes van peers

Item	Factorlading
Ik vind het leuk om onbekende plaatsen te ontdekken	0.553
Ik doe graag angstaanjagende dingen (bv. een spookhuis bezoeken, van een spannende achtbaan gaan ...)	0.687
Ik vind nieuwe en spannende ervaringen leuk, zelfs als ik de regels moet breken (bv. een verboden terrein betreden)	0.796
Ik verkies vrienden/vriendinnen die spannend en onvoorspelbaar zijn	0.692
Ik vind het leuk om op reis te gaan zonder de routes en tijdsschema's op voorhand te plannen	0.483
Ik word onrustig als ik te lang thuis ben	0.411
Ik zou graag eens willen bungeejumpen	0.645
Ik vind wilde feestjes leuk	0.678

Tabel 5: Factorladingen sensation seeking

II. Regressieanalyses

Model	Voorspeller	β	t	Sig.	F	R ²
1				0.000	14.100	0.101
	Relatiestatus	0.043	1.115	0.265		
	Seksuele oriëntatie	-0.160	-4.202	0.000		
	Leeftijd	-0.207	-5.420	0.000		
	Sensation Seeking	0.082	2.156	0.031		
	Gender	-0.138	-3.618	0.000		
2				0.000	12.089	0.103
	Relatiestatus	0.041	1.069	0.285		
	Seksuele oriëntatie	-0.164	-4.283	0.000		
	Leeftijd	-0.214	-5.556	0.000		
	Sensation Seeking	0.073	1.910	0.057		
	Gender	-0.092	-1.815	0.070		
	Pornografiegebruik	0.071	1.389	0.165		

Tabel 6: Regressieanalyse hypothese 1a (seksuele genderstereotiepe attitudes)

Model	Voorspeller	B	t	Sig.	F	R ²
1				0.000	14.083	0.082
	Relatiestatus	0.053	1.373	0.170		
	Seksuele oriëntatie	-0.175	-4.573	0.000		
	Leeftijd	-0.193	-5.034	0.000		
2	Sensation Seeking	0.087	2.267	0.024		
				0.000	12.089	0.103
	Relatiestatus	0.041	1.069	0.285		
	Seksuele oriëntatie	-0.164	-4.283	0.000		
	Leeftijd	-0.214	-5.556	0.000		
	Sensation Seeking	0.073	1.910	0.057		
3	Gender	-0.092	-1.815	0.070		
	Pornografiegebruik	0.071	1.389	0.165		
				0.000	11.058	0.110
	Relatiestatus	0.038	0.988	0.323		
	Seksuele oriëntatie	-0.155	-4.058	0.000		
	Leeftijd	-0.207	-5.375	0.000		
	Sensation Seeking	0.078	2.043	0.041		
	Gender	-0.137	-2.494	0.013		
MODEL MEISJES	Pornografiegebruik	0.122	2.160	0.031		
	Interactie	-0.119	-2.115	0.035		
	Relatiestatus	0.038	0.988	0.323		
	Seksuele oriëntatie	-0.155	-4.058	0.000		
	Leeftijd	-0.207	-5.375	0.000		
	Sensation Seeking	0.078	2.043	0.041		
	Gender (meisje)	-0.137	-2.494	0.013		
	Pornografiegebruik	-0.145	-1.269	0.205		
	Interactie	-0.205	-2.115	0.035		

Tabel 7: Regressieanalyse hypothese 1b (seksuele genderstereotiepe attitudes)

Model	Voorspeller	B	t	Sig.	F	R ²
1				0.000	14.276	0.102
	Relatiestatus	0.043	1.116	0.265		
	Seksuele oriëntatie	-0.160	-4.201	0.000		
	Leeftijd	-0.210	-5.495	0.000		
	Sensation Seeking	0.081	2.142	0.033		
	Gender	-0.140	-3.642	0.000		
2				0.000	9.667	0.110
	Relatiestatus	0.052	1.345	0.179		
	Seksuele oriëntatie	-0.167	-4.351	0.000		
	Leeftijd	-0.195	-4.868	0.000		
	Sensation Seeking	0.074	1.925	0.055		
	Gender	-0.077	-1.504	0.133		
	Pornografiegebruik	0.079	1.524	0.128		
	BSO	0.079	1.883	0.060		
	TSO	0.046	1.141	0.254		
3				0.000	7.745	0.111
	Relatiestatus	0.051	1.328	0.185		
	Seksuele oriëntatie	-0.168	-4.365	0.000		
	Leeftijd	-0.197	-4.892	0.000		
	Sensation Seeking	0.074	1.911	0.056		
	Gender	-0.077	-1.486	0.138		
	BSO	0.078	1.859	0.064		
	TSO	0.047	1.161	0.246		
	Pornografie	0.062	1.001	0.317		
	Interactie BSO	0.007	0.159	0.873		
	Interactie TSO	0.027	0.563	0.574		

Tabel 8: Regressieanalyse hypothese 1c (seksuele genderstereotiepe attitudes)

Model	Voorspeller	β	t	Sig.	F	R ²
1				0.000	35.549	0.221
	Relatiestatus	0.045	1.276	0.202		
	Seksuele oriëntatie	-0.063	-1.759	0.079		
	Leeftijd	-0.139	-3.902	0.000		
	Sensation Seeking	0.084	2.375	0.018		
	Gender	-0.435	-12.197	0.000		
2				0.000	30.907	0.228
	Relatiestatus	0.042	1.182	0.237		
	Seksuele oriëntatie	-0.068	-1.919	0.055		
	Leeftijd	-0.151	-4.207	0.000		
	Sensation Seeking	0.070	1.959	0.051		
	Gender	-0.359	-7.688	0.000		
	Pornografiegebruik	0.118	2.494	0.013		

Tabel 9: Regressieanalyse hypothese 2a (objectivering)

Model	Voorspeller	B	t	Sig.	F	R ²
1				0.000	5.864	0.036
	Relatiestatus	0.077	1.939	0.053		
	Seksuele oriëntatie	-0.107	-2.733	0.006		
	Leeftijd	-0.093	-2.369	0.018		
	Sensation Seeking	0.096	2.455	0.014		
2				0.000	30.907	0.228
	Relatiestatus	0.042	1.182	0.237		
	Seksuele oriëntatie	-0.068	-1.919	0.055		
	Leeftijd	-0.151	-4.207	0.000		
	Sensation Seeking	0.070	1.959	0.051		
	Gender	-0.359	-7.688	0.000		
	Pornografie	0.118	2.494	0.013		
3				0.000	26.613	0.229
	Relatiestatus	0.043	1.220	0.223		
	Seksuele oriëntatie	-0.072	-2.005	0.045		
	Leeftijd	-0.153	-4.269	0.000		
	Sensation Seeking	0.068	1.902	0.058		
	Gender	-0.341	-6.705	0.000		
	Pornografie	0.097	1.863	0.063		
Interactie	0.049	0.941	0.347			

Tabel 10: Regressieanalyse hypothese 2b (objectivering)

Model	Voorspeller	B	t	Sig.	F	R ²
1				0.000	34.885	0.218
	Relatiestatus	0.044	1.235	0.217		
	Seksuele oriëntatie	-0.062	-1.739	0.082		
	Leeftijd	-0.138	-3.865	0.000		
	Sensation Seeking	0.087	2.450	0.015		
	Gender	-0.432	-12.071	0.000		
2				0.000	23.912	0.235
	Relatiestatus	0.056	1.571	0.117		
	Seksuele oriëntatie	-0.068	-1.903	0.058		
	Leeftijd	-0.124	-3.335	0.001		
	Sensation Seeking	0.077	2.147	0.032		
	Gender	-0.336	-7.077	0.000		
	Pornografie	0.129	2.709	0.007		
	BSO	0.088	2.251	0.025		
3	TSO	0.088	2.337	0.020		
				0.000	19.205	0.236
	Relatiestatus	0.056	1.545	0.123		
	Seksuele oriëntatie	-0.070	-1.963	0.050		
	Leeftijd	-0.127	-3.402	0.001		
	Sensation Seeking	0.077	2.141	0.033		
	Gender	-0.334	-7.004	0.000		
	BSO	0.087	2.227	0.026		
	TSO	0.090	2.388	0.017		
	Pornografie	0.111	1.933	0.054		
Interactie BSO	-0.006	-0.138	0.890			
Interactie TSO	0.041	0.930	0.353			

Tabel 11: regressieanalyse hypothese 2c (objectivering)

Model	Voorspeller	B	t	Sig.	F	R ²
1				0.000	14.184	0.101
	Relatiestatus	0.046	1.203	0.229		
	Seksuele oriëntatie	-0.163	-4.277	0.000		
	Leeftijd	-0.205	-5.385	0.000		
	Sensation Seeking	0.079	2.082	0.038		
	Gender	-0.138	-3.627	0.000		
2				0.000	74.154	0.413
	Relatiestatus	0.046	1.507	0.132		
	Seksuele oriëntatie	-0.109	-3.518	0.000		
	Leeftijd	-0.131	-4.216	0.000		
	Sensation Seeking	0.022	0.731	0.465		
	Gender	-0.078	-2.505	0.012		
	Genderstereotype attitudes peers	0.573	18.342	0.000		

Tabel 12: Regressieanalyse hypothese 3a (seksuele genderstereotiepe attitudes)

Model	Voorspeller	B	t	Sig.	F	R ²
1				0.000	13.998	0.100
	Relatiestatus	0.046	1.212	0.226		
	Seksuele oriëntatie	-0.164	-4.276	0.000		
	Leeftijd	-0.205	-5.364	0.000		
	Sensation Seeking	0.080	2.100	0.036		
2	Gender	-0.135	-3.519	0.000		
				0.000	63.321	0.415
	Relatiestatus	0.045	1.446	0.149		
	Seksuele oriëntatie	-0.109	-3.488	0.001		
	Leeftijd	-0.134	-4.245	0.000		
	Sensation Seeking	0.020	0.626	0.531		
3	Gender	-0.071	-1.730	0.084		
	Pornografiegebruik	0.009	0.225	0.822		
	Genderstereotype attitudes Peers	0.574	18.251	0.000		
				0.000	55.470	0.416
	Relatiestatus	0.042	1.364	0.173		
	Seksuele oriëntatie	-0.109	-3.514	0.000		
	Leeftijd	-0.133	-4.228	0.000		
3	Sensation Seeking	0.022	0.691	0.490		
	Gender	-0.070	-1.715	0.087		
	Pornografiegebruik	0.006	0.151	0.880		
	Genderstereotype attitudes peers	0.576	18.256	0.000		
	Interactie	0.026	0.845	0.398		

Tabel 13: Regressieanalyse hypothese 3b (seksuele genderstereotype attitudes)

III. Vragenlijst

1.10 Duid aan in welke mate je **akkoord** gaat met de volgende uitspraken.

	Helemaal niet akkoord	Sterk niet akkoord	Niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Akkoord	Sterk akkoord	Helemaal akkoord
1. Ik vind het leuk om onbekende plaatsen te ontdekken							
2. Ik doe graag angstaanjagende dingen (bv. een spookhuis bezoeken, van een spannende achtbaan gaan ...)							
3. Ik vind nieuwe en spannende ervaringen leuk, zelfs als ik de regels moet breken (bv. een verboden terrein betreden)							
4. Ik verkies vrienden/vriendinnen die spannend en onvoorspelbaar zijn							
5. Ik vind het leuk om op reis te gaan zonder de routes en tijdsschema's op voorhand te plannen							
6. Ik word onrustig als ik te lang thuis ben							
7. Ik zou graag eens willen bungeejumpen							
8. Ik vind wilde feestjes leuk							

Schaal sensation seeking

3.9 Duid aan in welke mate je **akkoord** gaat met de volgende uitspraken:

	Helemaal niet akkoord	Sterk niet akkoord	Niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Akkoord	Sterk Akkoord	Helemaal akkoord
1. Ik vind het meer aanvaardbaar voor een jongen dan voor een meisje om seks te hebben zonder verliefd te zijn							
2. Ik vind dat jongens het voortouw moeten nemen tijdens de seks en dominant moeten zijn, terwijl meisjes onderdanig moeten zijn							
3. Het is belangrijker voor een meisje om er aantrekkelijk uit te zien dan voor een jongen							
4. Ik denk dat het meer te verwachten is van jongens dat zij iemand bedriegen dan van meisjes							
5. Ik denk dat het meer aanvaardbaar is voor een jongen dat hij regelmatig masturbeert dan voor een meisje							

Schaal seksuele genderstereotiepe attitudes

3.10 Duid aan in welke mate volgens jou **je vrienden akkoord** gaan met de volgende uitspraken.

	Helemaal niet akkoord	Sterk niet akkoord	Niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Akkoord	Sterk Akkoord	Helemaal akkoord
1. Mijn vriend(inn)en vinden het meer aanvaardbaar voor een jongen dan voor een meisje om seks te hebben zonder verliefd te zijn							
2. Mijn vriend(inn)en vinden dat jongens het voortouw moeten nemen tijdens de seks en dominant moeten zijn, terwijl meisjes onderdanig moeten zijn							
3. Mijn vriend(inn)en vinden het belangrijker voor een meisje om er aantrekkelijk uit te zien dan voor een jongen							
4. Mijn vriend(inn)en denken dat het meer te verwachten is van jongens dat zij iemand bedriegen dan van meisjes							
5. Mijn vriend(inn)en denken dat het meer aanvaardbaar is voor een jongen dan voor een meisje om regelmatig te masturberen							

Schaal seksuele genderstereotiepe attitudes peers

3.11 Duid aan in welke mate je **akkoord** gaat met de volgende uitspraken.

	Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Noch akkoord, noch niet akkoord	Akkoord	Helemaal akkoord
1. Meisjes willen altijd dat een jongen hen overtuigd om seks te hebben, ook al gebeurt dat soms onbewust					
2. Meisjes die seksueel actief zijn, zijn aantrekkelijker					
3. Er is niets mis met jongens die enkel geïnteresseerd zijn in een meisje omdat ze aantrekkelijk is					
4. Een aantrekkelijk meisje weet dat ze benaderd zal worden door jongens die enkel seks met haar willen hebben					
5. Er is niets mis met jongens die vooral geïnteresseerd zijn in het lichaam van een meisje					

Schaal seksuele objectivering van vrouwen

4.4 De volgende vragen gaan over hoe vaak je het **internet** gebruikt hebt om **seksueel getinte sites** te bezoeken tijdens de **voorbije 6 maanden**. Dergelijke sites staan in de top 5 van meest bezochte sites. Sommige jongeren bezoeken regelmatig deze sites en anderen niet. Duid aan hoe vaak jij in de voorbije 6 maanden keek naar:

	Nooit	Minder dan 1 keer per maand	1 tot 3 keer per maand	1 keer per week	Meerdere keren per week	Elke dag	Meerdere keren per dag
1. Afbeeldingen waarop geslachtsdelen duidelijk worden getoond							
2. Filmpjes waarop geslachtsdelen duidelijk in beeld komen							
3. Afbeeldingen waarop te zien is dat mensen seks hebben							
4. Filmpjes waarop te zien is dat mensen seks hebben							

Schaal pornografiegebruik